ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Έργα αποκατάστασης και ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων στο Ν. Μεσσηνίας κατά τα έτη 2011-2016

©2017 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΜΕΘΩΝΗΣ 10 & KANAPH 24100 KAAAMATA T: 27210 22534, 27210 26770 Fax: 27210 21372 E-mail: efames@culture.gr

ЕП-ЕП

©2017 MINISTRY OF CULTURE AND SPORTS EPHORATE OF ANTIQUITIES OF MESSENIA METHONIS 10 & KANARI GR-24100 KALAMATA T: +30 27210 22534, +30 27210 26770 Fax: +30 27210 21372 E-mail: efames@culture.gr

2014-2020

Απαγορεύεται η ολική διάθεση ή η μερική ανατύπωση, αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του κειμένου, των φωτογραφιών και των σχεδίων του εντύπου χωρίς την έγγραφη άδεια από την Υπηρεσία. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΕΝΤΥΠΟ ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, recording or any information storage and retrieval system, without written permission. THE PRESENT PUBLICATION IS DISTRIBUTED FREE OF CHARGE.

ISBN: 978-960-386-342-7

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (ΠΡΩΗΝ 26^Η ΕΒΑ & ΠΡΩΗΝ ΛΗ' ΕΠΚΑ) ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ & ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

KANAMATA 2017

KAAAMATA 2017

Κείμενο - Σχεδιασμός Φυλλαδίου: Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά / Μιχάλης Κάππας (αρχαιολόγοι), Βασιλική Μαυροειδή (αρχιτέκτων μηχανικός). **Παραγωγή Φυλλαδίου:** Jump2 Graphic & Photo Design, www.jump2.gr

Περιεχόμενα Contents

Εισαγωγή Introduction	2
Έργα Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην 26º EBA) Projects of the Ephorate of Antiquities of Messenia (former 26th EBA)	4
Έργα Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας στην Αρκαδία Projects of the Ephorate of Antiquities of Messenia in Arcadia	28
Έργα Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην ΛΗ' ΕΠΚΑ) Projects of the Ephorate of Antiquities of Messenia (former 28th EPKA)	40
Έργα Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην ΛΗ' ΕΠΚΑ) Διεύθυνσης Μελετών & Εκτέλεσης 'Εργων Μουσείων & Πολιτιστικών Κτηρίων Projects of the Ephorate of Antiquities of Messenia (former 28 th EPKA) - Directorate of Studies & Conduction of Technical Works in Museums & Cultural Buildings	46
Έργα Διεύθυνσης Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων Projects of the Directorate of Byzantine & Post-byzantine Antiquities	48
Έργα Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Μνημείων Projects of the Directorate for the Restoration of Byzantine & Post-byzan- tine Monuments	54
Έργα Διεύθυνσης Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων Projects of the Directorate of Prehistoric & Classical Antiquities	60
Συντελεστές Έργων Contributors	62

Εισαγωγή

Κατά τα έτη 2011-2015 υλοποιήθηκε στη Μεσσηνία από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού ένα εκτενέστατο έργο στον τομέα της προστασίας και της ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Συνολικά εκτελέστηκαν είκοσι τρία έργα αποκατάστασης, αναστήλωσης, συντήρησης και ανάδειξης σε ισάριθμα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους του νομού Μεσσηνίας, συνολικού προϋπολογισμού 28.629.120,00€. Αρχαιολογικοί χώροι μοναδικής σπουδαιότητας, όπως το ανάκτορο του Νέστορα, το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πύλου, εκκλησίες, κάστρα, μοναστήρια και πύργοι αναβαθμίστηκαν και αναστηλώθηκαν υποδειγματικά, προσφέροντας τη δική τους μαρτυρία για τη διαχρονική πολιτισμική δημιουργία των Μεσσήνιων από τα βάθη της Προϊστορίας έως και τη Βυζαντινή και τη Μεταβυζαντινή εποχή. Η δαπάνη για την υλοποίηση των έργων εξασφαλίστηκε από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η επιτυχής ολοκλήρωση της εργώδους αυτής προσπάθειας κατέστη εφικτή χάρη στη συντονισμένη δράση του μόνιμου και του έκτακτου προσωπικού των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού. Αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί, συντηρητές, σχεδιαστές, διοικητικοί υπάλληλοι, λογιστές και εργατοτεχνίτες έχουν όλοι μερίδιο στην επίτευξη των φιλόδοξων στόχων που τέθηκαν το 2011 και πραγματοποιηθήκαν επιτυχώς εντός των χρονοδιαγραμμάτων των Επιχειρηματικών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Since 2011 until 2015, the Departments of the Hellenic Ministry of Culture carried out a considerable number of significant projects in Messenia that concerned the protection and promotion of the local Cultural Heritage. In total, twenty five conservation, restoration and rehabilitation projects were implemented at an equal number of monuments and archaeological sites in Messenia; the total budget was 28.629.120,00€. Exceptional archaeological sites, such as the Palace of Nestor, the New Archaeological Museum of Pylos, churches, castles, monasteries and towers were mended and restored; hence they offer their own valuable testimony concerning the cultural activities of the Messenians in the long term, since the Early Prehistoric until the Byzantine and Post-Byzantine times. The expenses for the implementation of the projects were provided by the NSRF 2007-2013 and were financed both by Greece and the European Union.

The accomplishment of this painstaking effort became possible thanks to the well coordinated actions of the permanent and under contract personnel of the Departments of the Hellenic Ministry of Culture in Messenia. Archaeologists, architects, civil engineers, restorers, draftsmen, administration officers, accountants, craftsmen and workers gave their best to attain the ambitious goals, which were set in 2011; these goals were successfully achieved in due time, in the context of the Regional Operational Programs of the NSRF.

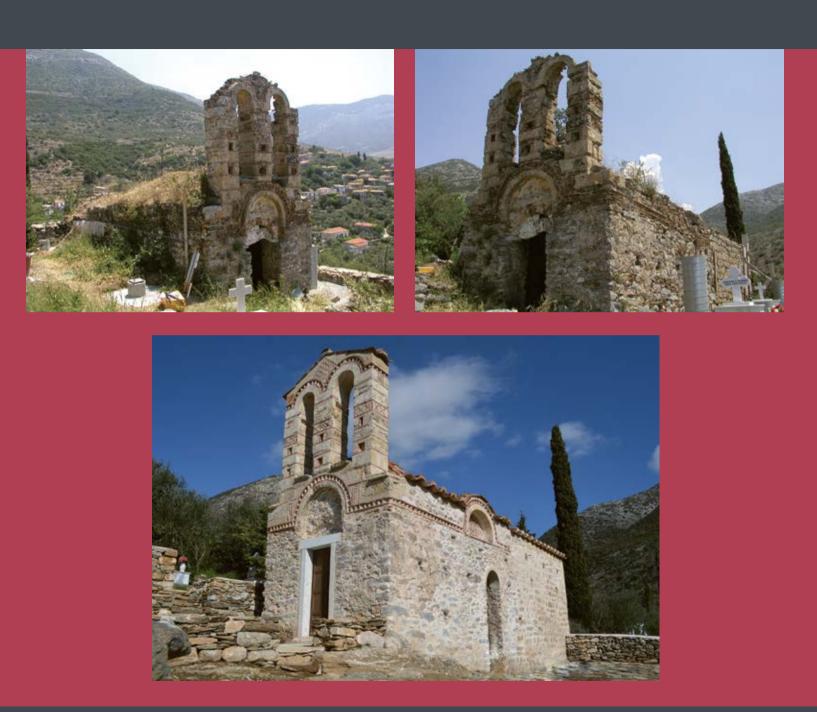
Introduction

Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίας Σοφίας Λαγκάδας Συνολικός προϋπολογισμός 200.000,00€

τον μονόχωρο δρομικό κοιμητηριακό ναό **Δ**της Αγίας Σοφίας, που βρίσκεται δίπλα στο λιθόστρωτο δρόμο που συνέδεε τη Λαγκάδα με το Κουτήφαρι, αναγνωρίζονται δύο τουλάχιστον οικοδομικές φάσεις. Βάσει των στοιχείων που προέκυψαν κατά τις εργασίες αποκατάστασης φαίνεται ότι αρχικά κατασκευάστηκε το ανατολικό καμαροσκέπαστο τμήμα με την ημικυκλική αψίδα, κτισμένο με λαξευτούς πωρόλιθους. Στα τέλη του 13ου αι. ο ναός επεκτάθηκε προς τα δυτικά. Η προσθήκη, κτισμένη από ημίεργους και αργούς λίθους με τεμάχια πλίνθων, καλύπτεται με δύο φουρνικά, διατεταγμένα κατά τον διαμήκη άξονα, στοιχείο σπάνιο στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική της περιοχής. Ο κεραμοπλαστικός διάκοσμος περιορίζεται σε οδοντωτές ταινίες και απλά κοσμήματα στα θυραία ανοίγματα. Στην ίδια φάση ανήκει το τοξωτό δίλοβο κωδωνοστάσιο, κατασκευασμένο κατά το πλινθοπερίκλειστο σύστημα, με πλούσιο κεραμοπλαστικό διάκοσμο. Οι τοιχογραφίες που σώζονται στο δυτικό τμήμα χρονολογούνται στο α' μισό του 14ου αι. Κατά τις εργασίες αποκατάστασης αποκαλύφθηκαν σπαράγματα δύο στρώματων ζωγραφικής στον ημικύλινδρο της αψίδας. Διακρίνονται από αρχαϊκό και συντηρητικό πνεύμα, ωστόσο αφομοιώνουν νεωτερικά εικονογραφικά στοιχεία του 14ου αι.

Το έργο «Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίας Σοφίας Λαγκάδας» εντάχθηκε στο Ε.Π. Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013» με προϋπολογισμό 200.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία και είχε διάρκεια 36 μήνες, από 1-1-2011 έως 31-12-2013.

Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν: τοποθέτηση μεταλλικών ελκυστήρων, ανάκτιση ανατολικής καμάρας, αρμολόγηση και έκχυση ενεμάτων, εξυγίανση φουρνικών, επικεράμωση με κολυμβητά βυζαντινά κεραμίδια, διάστρωση δαπέδου με λίθινες πλάκες, αποκατάσταση της αρχικής αγίας τράπεζας, του κωδωνοστασίου και του τυφλού αψίδωματος της νότιας θύρας, συντήρηση τοιχογραφιών, τοποθέτηση δυο ξύλινων θυρών κατά το βυζαντινό σύστημα και ξύλινου τέμπλου, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου για διευκόλυνση της πρόσβασης των επισκεπτών και ανάδειξη του ναού.

Συντήρηση & αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Πλάτσας

Συνολικός προϋπολογισμός 330.000,00€

ναός του Αγίου Νικολάου έχει σήμερα τη μορφή τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο. Στο μνημείο αναγνωρίζονται δύο κύριες οικοδομικές φάσεις: ο ναός της α' φάσης ανάγεται στον 9ο με 10ο αι. και είχε τη μορφή τρίκλιτης καμαροσκέπαστης βασιλικής με νάρθηκα στα δυτικά, η οποία ήταν κτισμένη με εντυπωσιακού μεγέθους λαξευτούς πωρόλιθους. Βάσει των νεότερων στοιχείων στον πυρήνα του ναού αυτού ενσωματώθηκε ένα ερειπωμένο ρωμαϊκό οικοδόμημα. Η β' φάση χρονολογείται ακριβώς, σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή του κεντρικού κλίτους, στο 1337/38 και περιλαμβάνει την ανακατασκευή μεγάλου τμήματος της θολοδομίας και την προσθήκη του τρούλου από τον Κωνσταντίνο Σπάνη, στρατιωτικό διοικητή της περιοχής.

Ιδιαίτερα αξιόλογος είναι ο ζωγραφικός διάκοσμος του μνημείου. Στην αψίδα του κεντρικού κλίτους δεσπόζει η επιβλητική μορφή του ένθρονου Χριστού από την παράσταση της Δέησης. Στον τρούλο διακρίνεται ο Παντοκράτορας πλαισιωμένος από αγγελικές δυνάμεις και μορφές προφητών. Οι σπουδαιότερες Χριστολογικές σκηνές απεικονίζονται στις καμάρες και στα ψηλότερα τμήματα των τοίχων. Οι εξαιρετικής ποιότητας τοιχογραφίες του κεντρικού κλίτους χρονολογούνται ακριβώς στο 1337/38. Στο νότιο κλίτος του ναού εικονογραφείται, σε δεκαπέντε σκηνές, ο βιογραφικός κύκλος του αγίου Νικολάου. Δύο κτητορικές επιγραφές συλλογικής χορηγίας, μία στην αψίδα και μία πάνω από τη δυτική θύρα, δίνουν ως έτη τοιχογράφησης το 1343/44 και το 1348/49 αντίστοιχα. Το βόρειο κλίτος ήταν αφιερωμένο στην Θεοτόκο, όπως μαρτυρά ο αποσπασματικά σωζόμενος γραπτός του διάκοσμος. Πρόσφατα προτάθηκε η χρονολόγηση των τοιχογραφιών του στην ύστερη βυζαντινή περίοδο, γύρω στα μέσα του 14ου αι., αμέσως μετά την ολοκλήρωση της τοιχογράφησης του νότιου κλίτους.

Το έργο «Στερέωση και συντήρηση τοιχογραφιών και γλυπτού διακόσμου Ι.Ν. Αγίου Νικολάου στο Καμπινάρι Πλάτσας» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013» με προϋπολογισμό 330.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία και διήρκεσε από 1-1-2011 έως 31-12-2014.

Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν: συντήρηση του συνόλου των τοιχογραφιών και του γλυπτού διακόσμου, εξυγίανση θολοδομίας με αποκατάσταση του τρούλου, τοπικές εργασίες εξυγίανσης της υπόλοιπης στέγης και αποκατάστασης του ναού, όπου κρίθηκε απαραίτητο. Τέλος, αντικαταστάθηκαν τα κουφώματα και πραγματοποιήθηκαν εργασίες διαμόρφωσης στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου.

Συντήρηση & αποκατάσταση Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγής Σαμαρίνας

Συνολικός προϋπολογισμός 170.000,00€

Η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής (Σαμαρίνα), ένα από τα ωραιότερα βυζαντινά μνημεία της Πελοποννήσου, χρονολογείται στον 12ο αι. Πρόκειται για δικιόνιο σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό με τρούλο, κτισμένο κατά το πλινθοπερίκλειστο σύστημα δομής με ποικίλα κεραμοπλαστικά διακοσμητικά θέματα, που δημιουργούν ένα σύνολο υψηλής τέχνης και αισθητικής. Δυτικά και βόρεια της εκκλησίας σώζονται κτηριακά κατάλοιπα από πτέρυγες κελιών καθώς και μια καμαροσκέπαστη δεξαμενή βυζαντινών χρόνων, στοιχεία που υποδηλώνουν την ύπαρξη μονής, για την ιστορία της οποίας δεν διαθέτουμε καμία μαρτυρία.

Οι τοιχογραφίες του κυρίως ναού σώζονται αποσπασματικά και ανήκουν στην ακαδημαϊκή τάση της βυζαντινής ζωγραφικής του τέλους του 12ου αι. Οι συνθέσεις αποδίδονται με λιτότητα και συμμετρία, οι μορφές είναι αυστηρές και επίπεδες, τα πρόσωπα πλάθονται με ευγένεια και συγκρατημένα αισθήματα. Ξεχωρίζουν οι απεικονίσεις των σκηνών του Δωδεκαόρτου στις καμάρες και η ιδιότυπη παράσταση του νεκρού Χριστού στη σινδόνη, στην κεντρική αψίδα, μοναδικό, ίσως, παράδειγμα στη βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική. Τα εξαιρετικά γλυπτά του τέμπλου χρονολογούνται στα τέλη του 12ου αι. και περιλαμβάνουν στα επιστύλια μορφές ζώων και γεωμετρικά σχέδια. Αποδίδονται στο φημισμένο «εργαστήριο της Σαμαρίνας», έργα του οποίου εντοπίζονται στη Λακωνία και την Αρκαδία. Δύο περίτεχνα μαρμάρινα προσκυνητάρια πλαισιώνουν τις μορφές του Ένθρονου Χριστού και της Παναγίας Βρεφοκρατούσας. Το δάπεδο του ναού καλύπτεται μεμεγάλες μαρμάρινες πλάκες πλαισιωμένες μεζώνες μαρμαροθετημάτων.

Οι εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης εντάχθηκαν στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013» με προϋπολογισμό 170.000,00€. Υλοποιήθηκαν με αυτεπιστασία την περίοδο από 11-11-2011 έως 31-12-2013. Περιλάμβαναν την ανακεράμωση των στεγών, την αποκατάσταση του κεραμοπλαστικού διακόσμου και την τοποθέτηση νέων ξύλινων θυρών. Οι τοιχογραφίες στερεώθηκαν και συντηρήθηκαν, ενώ το μαρμάρινο τέμπλο καθαρίστηκε και αποκαλύφθηκαν ίχνη χρώματος από κηρομαστίχη.

Αποκατάσταση Ι.Ν. Ανάληψης Φιλιατρών Συνολικός προϋπολογισμός 105.000,00€

Η ευρύτερη παράκτια περιοχή των Φιλιατρών γνώρισε μεγάλη ακμή κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο με αδιάλειπτη κατοίκηση έως και τους μεταβυζαντινούς χρόνους. Μεταξύ των σημαντικότερων σωζόμενων μνημείων της περιοχής περιλαμβάνεται και ο ναός της Ανάληψης, λίγο έξω από τον πυρήνα του οικισμού. Στη σημερινή του μορφή το μνημείο ανάγεται στο τρίτο τέταρτο του 13ου αι., αλλά πιθανώς εδράζεται σε μεγαλύτερο κτίσμα παλιότερης περιόδου.

Ο ναός ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των σταυρεπίστεγωντης Α3παραλλαγής, σύμφωνα με την κατάταξη του Αναστασίου Ορλάνδου. Πρόκειται, δηλαδή, για θολοσκεπές κτίσμα του οποίου η κατά μήκος καμάρα διακόπτεται στο μέσο της από μια δεύτερη στενότερη καμάρα, εγκάρσια διατεταγμένη και σε ψηλότερη στάθμη, έτσι ώστε στη στέγη να σχηματίζεται με σαφήνεια το σχήμα του σταυρού. Οι πλάγιες όψεις διαρθρώνονται εσωτερικά με αψιδώματα για την καλύτερη στήριξη της θολοδομίας. Σειρά ηχητικών αγγείων διατηρούνται εντοιχισμένα στο ύψος της γένεσης των θόλων. Το μεγαλύτερο τμήμα της ανωδομής του ναού και σχεδόν όλες οι καμάρες του κατέρρευσαν κατά τον ισχυρό σεισμό των Φιλιατρών το 1886. Το μνημείο υπέστη στη συνέχεια μια εκτεταμένη ανακατασκευή ευδιάκριτη στην ανωδομή του. Τα αρχικά τμήματα τοιχοποιίας είναι κτισμένα από αδρά λαξευμένους πωρόλιθους πλαισιωμένους από πλίνθους (πλινθοπερίκλειστο σύστημα). Περιορισμένος αριθμών κεραμοπλαστικών κοσμημάτων παρεμβάλλεται κυρίως στους κατακόρυφους αρμούς, ενώ με μεγαλύτερη επιμέλεια είναι κατασκευασμένο το ανώτερο τμήμα της αψίδας του ιερού βήματος.

Ο ζωγραφικός διάκοσμος του μνημείου διατηρείται πολύ αποσπασματικά. Το αρχικό στρώμα τοιχογραφιών θα πρέπει να χρονολογηθεί λίγο μετά την κατασκευή του μνημείου, πιθανόν στο τελευταίο τέταρτο του 13ου αι. Διακρίνονται μεμονωμένες μορφές εξίτηλων, αδιάγνωστων αγίων και σπαράγματα από την παράσταση της Ανάληψης στην καμάρα του Ιερού Βήματος. Λίγο μεταγενέστερη είναι η παράσταση του αβά Ζωσιμά και της οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας στο βορειοανατολικό τυφλό αψίδωμα του ναού. Στο ίδιο στρώμα προσγράφονται μορφές αγίων που κοσμούν τις ανατολικές παραστάδες. Στη μεταβυζαντινή περίοδο (πιθανόν στον 17ο αι.) χρονολογείται η παράσταση της Άκρας Ταπείνωσης στο χώρο της πρόθεσης, καθώς και η Βρεφοκρατούσα στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας.

Το μνημείο αντιμετώπιζε σοβαρά στατικά προβλήματα, με κατακόρυφες ρηγματώσεις και αποκολλήσεις λίθων. Το έργο «Αποκατάσταση Ι.Ν. Ανάληψης Φιλιατρών» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013» με προϋπολογισμό 105.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία και είχε διάρκεια είκοσι μηνών (Μάιος 2012 - Δεκέμβριος 2013).

Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν αποστραγγιστικές εργασίες και τοποθετήθηκαν μεταλλικοί ελκυστήρες για την ενίσχυση της στατικής επάρκειας του μνημείου. Εφαρμόστηκαν ενέματα, αφού είχε προηγηθεί η σε βάθος αρμολόγηση των εσωτερικών και των εξωτερικών επιφανειών του ναού. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στη διατήρηση των αυθεντικών αρμολογημάτων, όπου αυτά σώζονταν. Εξυγιάνθηκαν και στεγανώθηκαν τα εξωράχια των θόλων, διαμορφώθηκαν οι κατάλληλες ρύσεις και οι στέγες επιστρώθηκαν με κεραμίδια εκ περισυλλογής κατά το λεγόμενο κολυμβητό σύστημα. Το δάπεδο συμπληρώθηκε με λίθινες πλάκες, τοποθετήθηκαν νέα ξύλινα κουφώματα και ξύλινο τέμπλο και έγιναν επιμέρους διαμορφώσεις μικρής κλίμακας στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου.

Αποκατάσταση καθολικού Νέας Μονής Βουλκάνου

Συνολικός προϋπολογισμός 260.000,00€

υποέργο (2) «Αποκατάσταση Καθολικού Νέας Μονής Βουλκάνου» του Έργου To «Αποκατάσταση Ιεράς Μονής Βουλκάνου Δήμου Μεσσήνης, Π.Ε. Μεσσηνίας, Περιφέρειας Πελοποννήσου» εντάχθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» με προϋπολογισμό 260.000,00€ και υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία. Στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν περιλαμβάνονται: Καθαίρεση νεωτερικού κωδωνοστασίου και προστώου.

- Καθαίρεση νεωτερικών τσιμεντοκονιαμάτων από τις εξωτερικές επιφάνειες.
- Διερεύνηση και εξυγίανση των θεμελίων του κτηρίου.
- Συμπλήρωση και αποκατάσταση πώρινων γείσων.
- αρχικό.

- Κατασκευή νέου μονόλοβου κωδωνοστασίου στο δυτικό πέρας του ναού.
- Κατασκευή νέου πώρινου ξυλόστεγου προπύλου.

Νέα Μονή Βουλκάνου, το σημαντικότερο μοναστηριακό καθίδρυμα της Μεσσηνίας, ιδρύθηκε στις 5 Μαρτίου του 1625, σύμφωνα με σημείωση στον χειρόγραφο κώδικα της Μονής, σε ένα μικρό πλάτωμα στο ανατολικό τμήμα του όρους Εύα (Άγιος Βασίλειος), που εποπτεύει τη μεσσηνιακή πεδιάδα. Έως τότε η ιστορική αδελφότητα ήταν εγκατεστημένη στην κορυφή του όρους της Ιθώμης, του μεσαιωνικού Βουλκάνου ή Βουρκάνου, όπου ακόμα διατηρούνται σε καλή κατάσταση τα κτηριακά κατάλοιπα της παλαιάς μονής, της επονομαζόμενης και Επανωκαστρίτισσας. Το καθολικό της νέας μονής κτίσθηκε το 1701 χρονολόγησηπουτεκμηριώνεταιβάσειπηγώνκαι μορφολογικών και κατασκευαστικών κριτηρίων.

Είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου και ανήκει στον τύπο του δικιόνιου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο, με τρεις προεξέχουσες αψίδες στα ανατολικά, τρίπλευρες εξωτερικά. Ο τρούλος ανήκει στον τύπο των λεγόμενων «αθηναϊκών». Διαθέτει οκτάπλευρο τύμπανο κατασκευασμένο από λαξευτούς πωρόλιθους και απολήγει σε τοξωτό πώρινο γείσο. Στις ακμές των πλευρών του σχηματίζονται πώρινοι κιονίσκοι που επιστέφονται με κιονόκρανα, πάνω από τα οποία στερεώνονται μαρμάρινες υδρορροές. Οι αψίδεςτουιερούβήματοςείναικατασκευασμένες από λαξευτούς πωρόλιθους, στο ύψος της ποδιάς των παραθύρων σχηματίζεται πώρινος λοξότμητος κοσμήτης. Η υπόλοιπη τοιχοποιία του ναού είναι κτισμένη με αργολιθοδομή.

• Βαθύ και τελικό αρμολόγημα των όψεων του ναού και του τρούλου με κονίαμα συμβατό με το

• Καθαίρεση της παλαιάς κεράμωσης, εξυγίανση της θολοδομίας του τρούλου και των στεγών • Επικεράμωση των στεγών και του τρούλου με χειροποίητα κεραμίδια βυζαντινού τύπου.

• Εργασίες περιμετρικής αποκατάστασης και λιθόστρωσης του περιβάλλοντος χώρου του ναού.

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Αλαγονίας Συνολικός προϋπολογισμός 340.000,00€

ναός του Αγίου Νικολάου ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο και χρονολογείται στις αρχές του 14ου αι. Ο κεραμοπλαστικός διάκοσμος στα τύμπανα της εγκάρσιας κεραίας του σταυρού, σε συνδυασμό με τα μορφολογικά στοιχεία του αρχικού τρούλου, επιβεβαιώνουν τους στενούς δεσμούς του οικοδομικού συνεργείου που κατασκεύασε το μνημείο με την αρχιτεκτονική παράδοση του Δεσποτάτου του Μορέως. Κατά το δεύτερο μισό του 17ου αι. ο τρούλος και τα σταυρικά σκέλη ανακατασκευάστηκαν σε μεγάλο βαθμό μετά από μία εκτεταμένη καταστροφή και φιλοτεχνήθηκαν οι σωζόμενες τοιχογραφίες στο εσωτερικό του ναού. Η τρίτη οικοδομική φάση χρονολογείται στο έτος 1836 και περιλαμβάνει μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις, κυρίως στο δυτικό σταυρικό σκέλος και στα ανοίγματα του μνημείου. Οι δύο νεότερες μετασκευές του ναού πραγματοποιήθηκαν τον 20ο αι. Η πρώτη κατά πάσα πιθανότητα χρονολογείται στο έτος 1957, σύμφωνα με ένα χάραγμα πάνω σε σχιστολιθική πλάκα κτιστού θρανίου στη βόρεια πλευρά του ναού. Η πιο πρόσφατη επέμβαση πραγματοποιήθηκε από συνεργείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας το 1971 και περιλάμβανε την αποκατάσταση της στέγης του.

Ο ναός πριν από την έναρξη των εργασιών αποκατάστασης και συντήρησης αντιμετώπιζε ποικίλα προβλήματα: στατικά (καταπονήσεις σέροντος οργανισμού), δομικά του (ρηγματώσεις, σαθρά αρμολογήματα και επιχρίσματα), οικοδομικά (υγρασία, φθορές υλικών) και αισθητικά που σχετίζονταν με τις κατά καιρούς επεμβάσεις. Κακή ήταν και η κατάσταση διατήρησης του ζωγραφικού του διακόσμου με έντονες αποκολλήσεις του υποστρώματος, ρηγματώσεις Kai κάλυψή του με νεότερα επιχρίσματα. Το 2008 εκπονήθηκε μελέτη αποκατάστασης του ναού από επιστημονική ομάδα της 26ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Το έργο «Αποκατάσταση ναού Αγίου Νικολάου στη Μεσόρουγα Αλαγονίας» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδος – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013», με προϋπολογισμό 340.000,00€ και υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία. Στόχος του έργου ήταν η δομική, η αρχιτεκτονική και μορφολογική αποκατάσταση του κτηρίου, καθώς και η συντήρηση του τοιχογραφικού διακόσμου του με σκοπό την αντιμετώπιση των φθορών και την προστασία και την ανάδειξη του μνημείου. Στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν περιλαμβάνονταν η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας με εφαρμογή ενεμάτων και εφαρμογή συστήματος ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα, η στερέωση και συμπλήρωση του κεραμοπλαστικού διακόσμου των αετωμάτων, η ανακατασκευή της στέγης με χειροποίητα κεραμίδια εκ περισυλλογής και η αποκατάσταση του δαπέδου. Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ανάδειξη του, καθώς επίσης και έργα στερέωσης και αποκατάστασης στον εντυπωσιακό αναλημματικό τοίχο που διαμορφώνεται κατά μήκος της δυτικής πλευράς του ναού. Ο προσεκτικός καθαρισμός του ζωγραφικού διακόσμου στον τρούλο, στην αψίδα και το ανατολικό σταυρικό σκέλος συνέβαλε στην αποκάλυψη πολλών παραστάσεων που καλύπτονταν από παχύ στρώμα αλάτων.

Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης και συντήρησης επανατοποθετήθηκε το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού, ο σταυρός και οι δεσποτικές εικόνες του 18ου αι. Η εικόνα του αγίου Νικολάου, που λόγω της κακής κατάστασης διατήρησής της φυλάσσεται στα εργαστήρια συντήρησης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας, αποτελεί δωρεά του Οικουμενικού Πατριάρχη Προκοπίου Πελεκάση, που γεννήθηκε στην Αλαγονία το 1734 και του οποίου το σπίτι βρίσκεται σε απόσταση μερικών μέτρων νοτίως του ναού.

Ανδρομονάστηρο Μεσσηνίας Αναστήλωση & ανάδειξη του μοναστηριακού συγκροτήματος Συνολικός προϋπολογισμός 2.000.000,00€

Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, γνωστή ως Ανδρομονάστηρο, βρίσκεται νοτιοανατολικά του οικισμού των Πετραλώνων, σε μικρή απόσταση από την Αρχαία Μεσσήνη, εντός κατάφυτης ρεματιάς ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η παράδοση αποδίδει την ίδρυση της μονής στον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β' Παλαιολόγο (1282-1328), χωρίς ωστόσο κάτι τέτοιο να επιβεβαιώνεται από ιστορικά δεδομένα. Σήμερα εξαρτάται ως μετόχι από τη γειτονική μονή Βουλκάνου. Πρόκειται για το εντυπωσιακότερο μοναστηριακό συγκρότημα της μεσσηνιακής υπαίθρου και ένα από τα ωραιότερα της Πελοποννήσου. Λόγω της πολυετούς εγκατάλειψής του παρέμεινε αλώβητο από αυθαίρετες νεωτερικές επεμβάσεις, διατηρώντας πλήθος αυθεντικών στοιχείων πολύτιμων για τη μελέτη της εξέλιξης της μοναστηριακής αρχιτεκτονικής.

Η μονή, η ίδρυση της οποίας ανάγεται πιθανώς στις αρχές του 13ου αι., έχει σε κάτοψη ακανόνιστο τετράπλευρο σχήμα και περιλαμβάνει κτήρια διαφορετικών περιόδων και ποικίλων χρήσεων. Στα νοτιοανατολικά της δεσπόζει το καθολικό, αφιερωμένο στη δεσποτική εορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, κτισμένο επάνω σε πηγή που αναβλύζει πόσιμο νερό. Το συγκρότημα περιλαμβάνει στα βόρεια την τράπεζα και τον εφαπτόμενο σε αυτήν πύργο, το μαγκιπείο και μία διώροφη πτέρυγα όπου ανοίγεται, μέσω διαβατικού, η κεντρική είσοδος. Στα δυτικά αναπτύσσεται μία ακόμη διώροφη πτέρυγα κελιών, στο ισόγειο της οποίας διαμορφώνονται αποθήκες, στάβλοι και πατητήρι, ενώ στον όροφο δωμάτια διαμονής των μοναχών και το συνοδικό. Στο νότιο πέρας της δυτικής πτέρυγας υψώνεται τριώροφος πύργος, που ταυτίζεται με το ηγουμενείο της μονής.

Η πολυετής εγκατάλειψη του μοναστηριού είχε επιδεινώσει την κατάσταση διατήρησής του. Τα σοβαρότερα δομοστατικά προβλήματα αντιμετώπιζε η αρχική τράπεζα της μονής και εφαπτόμενος σε αυτήν πύργος, που κινδύνευαν άμεσαμεσυνολική κατάρρευση. Οιτοιχογραφίες του καθολικού είχαν επίσης καλυφθεί σχεδόν στο σύνολό τους από νεωτερικά ασβεστώματα. Ασβεστωμένες και επιχρισμένες ήταν οι εσωτερικές επιφάνειες των παρεκκλησίων, του νάρθηκα και του εξωνάρθηκα, καθώς και τα τμήματα της αρχικής τοιχοποιίας του ναού. Η αναστήλωση του συγκροτήματος υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας και περιλάμβανε δυο έργα. Το πρώτο με τίτλο «Αποκατάσταση τμήματος Σωτήρος (Ανδρομονάστηρο)» και προϋπολογισμό 800.000,00€ ξεκίνησε τον Μάιο του 2011. Το δεύτερο, με τίτλο «Αποκατάσταση δυτικής πτέρυγας και διαβατικού Ι.Μ. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Ανδρομονάστηρο)» με προϋπολογισμό 1.200.000,00€ ευρώ ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2013. Τα έργα εντάχθηκαν στο «Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013». Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2015.

Στο πλαίσιο των έργων πραγματοποιήθηκαν: αποχωματώσεις, αποκαταστάσεις τοιχοποιιών και θολοδομιών, αρμολογήσεις, εφαρμογή ενεμάτων, τοποθέτηση ελκυστήρων, αποκαταστάσεις δαπέδων, κλιμάκων, λίθινων γείσων, ηλεκτρολογική εγκατάσταση, κατασκευή στεγών, τοποθέτηση κουφωμάτωνκαιυδρορροών,συντήρησητοιχογραφιώνκαθώς καιτουβυζαντινούμαρμαροθετήματος του καθολικού. Πραγματοποιήθηκαν επίσης αποστραγγιστικές εργασίες και ευρείας κλίμακας διαμορφώσεις στον περιβάλλοντα χώρο της μονής για την καλύτερη ανάδειξη του μνημείου.

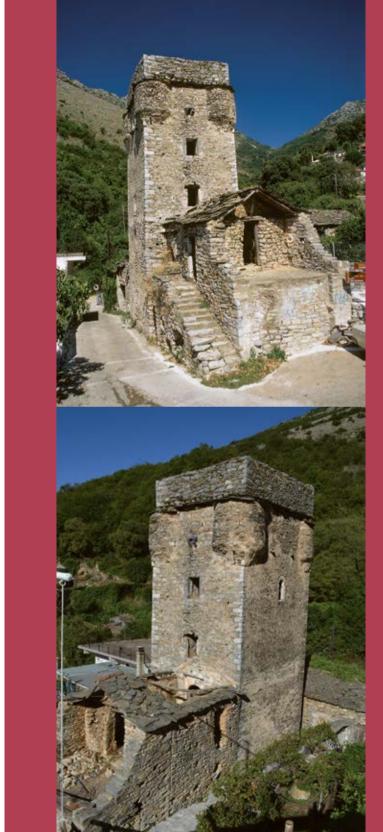

Αποκατάσταση πύργου Δουράκη Καστάνιας Συνολικός προϋπολογισμός 500.000,00€

Τύργος του καπετάν Δουράκη, δεσπόζει **Ο**στο μέσο της κεντρικής πλατείας του οικισμού της Καστάνιας. Πρόκειται για κτίσμα του τέλους του 18ου αι., αντιπροσωπευτικό της ιδιόμορφης κοινωνικής οργάνωσης και της οικιστικής εξέλιξης της Μάνης κατά τη διάρκεια της β' Ενετοκρατίας (1685-1715) και β' Τουρκοκρατίας (1715-1821). Συνδέεται άμεσα με τον θεσμό των Καπετανιών, ένα σύστημα διοίκησης που εφαρμόστηκε κυρίως στο βόρειο τμήμα της μανιάτικης χερσονήσου. Έχει τριμερή διάρθρωση: αποτελείται από τον πενταόροφο πύργο, ένα διώροφο πρόσκτισμα στα ανατολικά και ένα λίθινο κλιμακοστάσιο εφαπτόμενο στη νότια πλευρά του προσκτίσματος. Ο πύργος έχει σχεδόν τετράγωνη κάτοψη και είναι κτισμένος με αργολιθοδομή. Αποτελείται από καμαροσκέπαστο κατώι, τέσσερις στάθμες και ένα περιμετρικό αμυντικό στηθαίο πάνω από την τετράριχτη στέγη. Η τελευταία στάθμη φέρει τέσσερις προεξέχοντες κυλινδρικούς πυργίσκους στις γωνίες (κλουβιά). Το ορθογώνιο διώροφο πρόσκτισμα σωζόταν σε περιορισμένες διαστάσεις, καθώς το ανατολικότερο τμήμα του κατεδαφίστηκε τη δεκαετία του '70 κατά τις εργασίες διαμόρφωσης της πλατείας του οικισμού. Η μορφή του είναι αποτέλεσμα επάλληλων μετασκευών και επεμβάσεων.

Το έργο «Στερέωση και αποκατάσταση του Πύρνου Δουράκη Καστάνιας» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου -Ιονίων Νήσων, 2007-2013», με προϋπολογισμό 500.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία και διήρκεσε από 4-9-2014 έως 31-12-2015. Το μνημείο αντιμετώπιζε σημαντικά προβλήματα, δομικά, μορφολογικά και λειτουργικά. Στο πλαίσιο του έργου εξασφαλίσθηκε η στατική επάρκεια του μνημείου και αποκαταστάθηκαν та μορφολογικά του χαρακτηριστικά, ανοικοδομήθηκε το πρόσκτισμα στις αρχικές του διαστάσεις και αντικαταστάθηκαν οι στέγες με σχιστολιθικές πλάκες κατά τα παραδοσιακά πρότυπα.

φύλλα.

ανέγερση του κάστρου της Ανδρούσας τοποθετείται γύρω στα μέσα του 13ου αι. και αποδίδεται, 🔲 σύμφωνα με το Χρονικόν του Μορέως, στον φημισμένο Φράγκο ηγεμόνα Γουλιέλμο Βιλεαρδουίνο. Σε έγγραφα της περιόδου του Πριγκιπάτου της Αχαΐας η Ανδρούσα μνημονεύεται ως έδρα του καπιτάνου της Καστελανίας της Καλαμάτας. Στα τέλη του 14ου αι. το κάστρο αποτελεί τη μεσσηνιακή έδρα της μισθοφορικής Εταιρείας των Ναβαρραίων. Το 1417 περιήλθε για μερικές δεκαετίες στους Δεσπότες του Μυστρά και στη συνέχεια, όπως και η υπόλοιπη Πελοπόννησος, στους Οθωμανούς. Στη διάρκεια των κατοπινών αιώνων, η Ανδρούσα, έδρα επισκοπής, αναδεικνύεται σε σημαντικό διοικητικό κέντρο της τουρκοκρατούμενης Μεσσηνίας, ενώ υπήρξε έδρα διοικητικής περιφέρειας (territorio) και κατά τη β' Ενετοκρατία (1685-1715). Η οχύρωση της, ωστόσο, θα απολέσει σταδιακά την αμυντική της σπουδαιότητα και ήδη από τις αρχές του 18ου αι. βρίσκεται σε ερειπιώδη κατάσταση.

Το τείχος, από το οποίο σήμερα διατηρείται μικρό μόνο μέρος, έχει τραπεζιόσχημη κάτοψη και ακολουθεί σε γενικές γραμμές τη διαμόρφωση του εδάφους. Σε καλύτερη κατάσταση σώζονται η βόρεια και η ανατολική του πλευρά, διαρθρωμένες με τυφλά αψιδώματα, επί των οποίων διαμορφωνόταν ο περίδρομος του κάστρου. Τα τόξα τους είναι οξυκόρυφα, ενώ ορισμένα από αυτά κοσμούνται και με περίτεχνο κεραμοπλαστικό διάκοσμο στα εξωράχιά τους. Τα τείχη ενισχύονται σε τακτά διαστήματα με πύργους διαφόρων σχημάτων. Ο ογκώδης πύργος που υψώνεται στη νοτιοανατολική γωνία πιθανότατα λειτουργούσε ως ακροπύργιο (donjon), ενώ συνιστά την αρχαιότερη οχυρωματική κατασκευή του φρουρίου. Τα τείχη και οι υπόλοιποι πύργοι προστέθηκαν σε μεταγενέστερες χρονικές περίοδους. Μεγάλο τμήμα της ανατολικής πλευράς ανήκει πιθανώς σε μια φάση του 14ου αι., ενώ το βόρειο τείχος με τους πύργους που το ενισχύουν φαίνεται ότι ξανακτίστηκε κατά τον 15ο αι., προκειμένου να προσαρμοστεί στις ανάγκες της νέας αμυντικής τεχνολογίας των πυροβόλων όπλων, όπως υποδεικνύουν οι μικρές κανονιοθυρίδες στον βορειοανατολικό, τον βόρειο και τον βορειοδυτικό πύργο.

Το έργο «Αναστήλωση και αποκατάσταση ανατολικού τμήματος τειχών κάστρου Ανδρούσας», εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013» με προϋπολογισμό 550.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία και διήρκεσε από τον Απρίλιο του 2012 εως τον Οκτώβριο тоυ 2015.

Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες για την αποκαλύψη των τειχών και των πύργων, στερεωτικές επεμβάσεις, λιθοσυμπληρώσεις και ανακτήσεις κατεστραμμένων τμημάτων της τοιχοποιίας, εφαρμογή ενεμάτων και αρμολογημάτων. Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν εργασίες στεγανοποίησης στα τείχη και στους πύργους, ανακατασκευάστηκε τμήμα του πεσμένου νότιου τείχους και κτίστηκαν αναλημματικοί τοίχοι για τη συγκράτηση των πρανών. Τέλος, αποκαταστάθηκαν τα δάπεδα, η δεξαμενή και η εσωτερική κλίμακα του μεγάλου νοτιοανατολικού πύργου, ενώ για την καλύτερη προστασία του, τοποθετήθηκε μεταλλικό στέγαστρο με επικάλυψη από πολυκαρβονικά

ΕΠ-ΔΕΠΙΝ

23

Στερέωση τμήματος Νοτίου τείχους κάστρου Κορώνης

Συνολικός προϋπολογισμός 220.000,00€

τεπεμβάσεις επικεντρώθηκαν σε τμήμα Ο του νοτίου τείχους (για το κάστρο βλ. σελίδα 59), από τον κυκλικό προμαχώνα ΙV μέχρι την περιοχή του κοιμητηρίου. Πρόκειται για τμήμα των μεσαιωνικών κατακόρυφων τειχών, που διατηρεί μέρος των επάλξεων και κατά διαστήματα ενισχύεται με κανονιοθυρίδες. Διακρίνονται τυφεκιοθυρίδες, καθώς και ειδικά διαμορφωμένες οπές για την απορροή των ομβρίων υδάτων. Η τοιχοποιία αποτελείται από αργολιθοδομή, αδρά κατεργασμένους πλακοειδείς λίθους και λαξευμένους ορθογωνικούς πωρόλιθους, ενώ σποραδικά εντοπίζεται και αρχαίο οικοδομικό υλικό (σφόνδυλοι κιόνων, επίκρανα) σε δεύτερη χρήση.

Τατείχητης νότιας πλευράς γνώρισαν επάλληλες οικοδομικές φάσεις, όπως μαρτυρούν οι επεμβάσεις ενίσχυσης της αρχικής τοιχοποιίας και βελτίωσης της αμυντικής λειτουργίας της με την προσθήκη των κανονιοθυρίδων και τη διάνοιξη τυφεκιοθυρίδων. Ενεπίγραφη πλάκα με οικόσημα, εντοιχισμένη στην ανατολική πλευρά της νότιας πύλης, πιστοποιεί εργασίες επισκευής στην περίοδο της β΄ Ενετοκρατίας (1685-1715). Το τμήμα της νότιας πλευράς του ανατολικού περιβόλου των τειχών, το οποίο εκτείνεται από τον κυκλικό προμαχώνα (IV) μέχρι την περιοχή του κοιμητηρίου, παρουσίαζε έντονες ρηγματώσεις και καταρρεύσεις τμημάτων του. Για την αποκατάσταση της στατικής επάρκειας και της μορφολογικής του διάρθρωσης, υλοποιήθηκαν στερεωτικές εργασίες με χρηματοδότηση από το Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013. Το υποέργο 2 «Στερέωση τμήματος νότιου τείχους του Κάστρου Κορώνης», προϋπολογισμού 220.000,00€, εντάχτηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» στο πλαίσιο της πράξης «Προστασία παράκτιας ζώνης και στερέωση βραχώδων πρανών του κάστρου Κορώνης, Δήμου Πυλού – Νέστορος, Περιφέρειας Πελοπονήσσου», συνολικού προϋπολογισμού 2.800.000,00€. Η πράξη υλοποιήθηκε από την ΔΑΒΜΜ με ανάθεση σε ανάδοχο εταιρεία, ενώ το Υποέργο 2 από την ΕΦΑ Μεσσηνίας, με αυτεπιστασία. Κατά τη διάρκεια των επεμβάσεων αποκαλύφθηκε ο περίδρομος των τειχών και το περίγραμμα του κτηρίου των γαλλικών στρατώνων.

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες της 26^{ης} ΕΒΑ στον αυτοκινητόδρομο Κόρινθος - Τρίπολη -Καλαμάτα και κλάδος Λεύκτρο – Σπάρτη

Συνολικός προϋπολογισμός 472.320,00€

▲ πό το 2011 έως το 2016 στο πλαίσιο υλοποίησης του Υποέργου 12 «Αρχαιολογικές Αεργασίες και έρευνες της 26ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων» του ενταγμένου στο Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας 2007-2013» έργου «Αποπεράτωση οδικών υποδομών του αυτοκινητόδρομου Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα και κλάδος Λεύκτρο-Σπάρτη» συνολικού προϋπολογισμού 472.320,00€, πραγματοποιήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας επιφανειακή και ανασκαφική έρευνα στην περιοχή «Τούρλες» Καλαμάτας.

Περίπου 500μ. ΒΑ του κάστρου της Καλαμάτας εντοπίστηκαν διάσπαρτα σε έκταση 2.000 τ.μ. τμήματα υδραγωγείου (Υδραγωγείο Ι,ΙΙ,ΙΙΙ, πήλινοι αγωγοί), το οποίο χρονολογείται κυρίως στους μεταβυζαντινούς χρόνους. Τα αποσπασματικά σωζόμενα ίχνη του και η διαδρομή τους υποδηλώνουν την ύπαρξη μιας τουλάχιστον πηγής στη θέση «Παναγίτσα». Το κοντινότερο στην πόλη ορατό τμήμα του διατηρείται σε μήκος 70μ. σε πλάτωμα ΒΑ του κάστρου, στην αρχή του επαρχιακού δρόμου που συνδέει την Καλαμάτα με τη Σπάρτη.

Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες της ΛΗ' ΕΠΚΑ & της 26^{ης} ΕΒΑ στη θέση Σουληνάρι - Κρεμμύδια-Κορυφάσιο

Συνολικός προϋπολογισμός 800.000,00€

🛦 πό το 2014 ἑως και σήμερα η Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ και 26^η ΕΒΑ) υλοποιεί με αυτεπιστασία το Υποέργο 4 «Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες της ΛΗ' ΕΠΚΑ» καθώς και το Υποέργο 9 «Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες 26ης EBA» στο πλαίσιο κατασκευής του έργου «Βελτίωση Επαρχιακού Οδικού Δικτύου Νομού Μεσσηνίας τμήμα «Σουληνάρι -Κρεμμύδια - Κορυφάσιο» Δ.Πύλου - Νέστορος, Π.Ε. Μεσσηνίας του Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», συνολικού προϋπολογισμού 800.000,00 €.

εκσκαφικές Κατά TIC αποκαλύφθηκαν το 2014 αρχαιότητες στην έξοδο του οικισμού Σουληνάρι και εκατέρωθεν της επαρχιακής οδού που οδηγεί προς τον οικισμό Κρεμμύδια. Ανήκουν σε ένα ενιαίο οικιστικό σύνολο. το οποίο χρονολογείται πιθανότατα στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Πρόκειται για πολύ σημαντικό εύρημα καθώς στην ευρύτερη περιοχή δεν έχουν εντοπιστεί οικιστικές θέσεις της Μυκηναϊκής περιόδου, παρόλο που έχουν ανασκαφεί τάφοι της ίδιας εποχής.

ЕП-ЕП

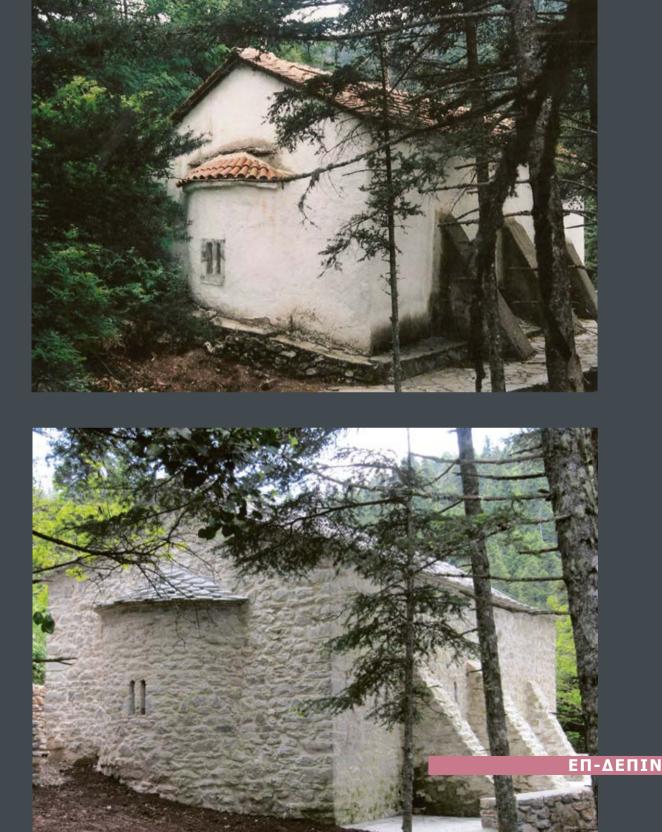
Αποκατάσταση Ι.Ν. Παναγίας Αρκουδορέματος Συνολικός προϋπολογισμός 330.000,00€

Οναός Παναγίας Αρκουδορέματος, αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου, βρίσκεται εντός του εντυπωσιακού ελατοδάσους του Μαινάλου, σε υψόμετρο 1.200μ., περίπου τέσσερα χιλιόμετρα βορειδυτικά από το Χρυσοβίτσι.

Πρόκειται για μικρών διαστάσεων, μονόχωρο κεραμοσκέπαστο ναό, στα ανατολικά του οποίου προεξέχει ελαφρώς η αψίδα του ιερού βήματος. Καλύπτεται με ημικυλινδρική καμάρα, για την καλύτερη στήριξη της οποίας διαμορφώνονται δύο ενισχυτικά τόξα. Ο ναός είναι κτισμένος από αργολιθοδομή και συνδετικό ασβεστοκονίαμα, ενώ στις γωνίες του και στα περιθυρώματα γίνεται χρήση μερικώς λαξευμένων λίθων. Τρεις αντηρίδες ενισχύουν εξωτερικά τον βόρειο τοίχο. Μία ακόμη αντηρίδα διαμορφώνεται στη νοτιοδυτική γωνία του ναού. Η προσπέλαση του μνημείου γίνεται από μία θύρα στον άξονα της δυτικής πλευράς. Το εσωτερικό του ναού είναι κατάγραφο με τοιχογραφίες που παρουσίαζαν εκτεταμένες φθορές. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή φιλοτεχνήθηκαν από τον ιερέα Γεώργιο Κουλιδά και το γιό του Παναγιώτη κατά το έτος 1754.

Το έργο με τίτλο «Στερέωση – αποκατάσταση και συντήρηση τοιχογραφιών Ιερού Ναού Παναγίας στο Αρκουδόρεμα, Δ. Τρίπολης, ΠΕ Αρκαδίας» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδος – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων 2007 - 2013» με προϋπολογισμό 330.000,00€. Υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία από την 25η ΕΒΑ (02/2014 – 11/2014) και από την ΕΦΑ Μεσσηνίας (11/2014 – 12/2015).

Το μνημείο πριν από την έναρξη των αναστηλωτικών εργασιών αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά αισθητικά προβλήματα. Στο πλαίσιο του έργου εξασφαλίσθηκε η στατική επάρκεια του ναού, αποκαταστάθηκαν τα μορφολογικά και αρχιτεκτονικά του χαρακτηριστικά, ανακατασκευάστηκε η στέγη με σχιστολοθικές πλάκες κατά τα παραδοσιακά πρότυπα και στερεώθηκαν και συντηρήθηκαν οι τοιχογραφίες του. Τέλος, αντικαταστάθηκαν τα κουφώματα και πραγματοποιηθηκαν εργασίες διαμόρφωσης στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου.

29

ναός της Παναγίας βρίσκεται στις νοτιανατολικές παρυφές του Ροεινού. Πρόκειται για μονόχωρου καμαροσκέπαστο οικοδόμημα, απλής μορφής, στα ανατολικά του οποίου προεξέχει ελαφρώς μια αψίδα καμπυλόγραμμου σχήματος εξωτερικά. Ο διαχωρισμός του ιερού βήματος από τον κυρίως ναό πραγματοποιείται με κτιστό τέμπλο μεταγενέστερης εποχής. Ο ναός συνιστά ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της περιοχής, λόγω της σπουδαιότητας του πρώτου στρώματος ζωγραφικής που καλύπτει τμήμα των εσωτερικών επιφανειών του. Η αρχική φάση τοιχογράφησης αναπτύσσεται στους χώρους του ιερού βήματος, στους πλάγιους τοίχους και σε τμήμα της ημικυλινδρικής καμάρας. Οι τοιχογραφίες αυτές διακρίνονται για την εξαιρετική τους ποιότητα, τα εντυπωσιακά χρώματάτους, καθώς και για την εκφραστικό τητα στην απόδοση των μορφών. Συνιστούν έργο ενός φημισμένου εργαστηρίου ζωγράφων, ενήμερου για τις νεωτερικές τάσεις της μνημειακής ζωγραφικής των μέσων του 14ου αι.

Ο ναός παρουσίαζε ποικίλα προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων εκπονήθηκε το 2008 ειδική μελέτη από το επιστημονικό προσωπικό της 25ης EBA. Το έργο «Αποκατάσταση και συντήρηση I.N. Παναγίας στο Ροεινό Νομού Αρκαδίας» εντάχθηκε από την ίδια Εφορεία στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας -Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων, 2007-2013», με προϋπολογισμό 265.000,00€ και υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία. Από τον Νοέμβριο του 2014 και έως το τέλος του έργου, τον Μάιο του 2015, οι εργασίες συνεχίστηκαν και ολοκληρώθηκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας. Στόχος της επέμβασης ήταν η δομική, η αρχιτεκτονική και μορφολογική αποκατάσταση του κτηρίου, καθώς και η συντήρηση του τοιχογραφικού διακόσμου. Στις εργασίες που πραγματοποιηθήκαν περιλαμβάνονταν η καθαίρεση των νεότερων προσθηκών και κονιαμάτων που κάλυπταν τις εξωτερικές όψεις του ναού, η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας, η αρμολόγηση των τοίχων, η κατασκευή νέων κουφωμάτων και η πλήρης ανακατασκευή της στέγης με κοίλα κεραμίδια βυζαντινού τύπου.

Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ανάδειξη του, ενώ διαμορφώθηκε πρόσβαση για άτομα μειωμένης κινητικότητας. Ο προσεκτικός καθαρισμός του ζωγραφικού διακόσμου στην καμάρα, στην αψίδα και στους τοίχους συνέβαλε στην αποκάλυψη παραστάσεων που καλυπτόταν από παχύ στρώμα αλάτων, αναδεικνύοντας την σπουδαιότητα του μοναδικού αυτού συνόλου της παλαιολόγειας τέχνης.

ναός του Αγίου Δημητρίου βρίσκεται στις βόρειες παρυφές του οικισμού της Θωκνίας, σε απόσταση επτά περίπου χιλιομέτρων από την πόλη της Μεγαλόπολης και χρονολογείται στις πρώτες δεκαετίες του 18ο αι. Πρόκειται για μικρών διαστάσεων μονόχωρο καμαροσκέπαστο ναό, με μία προεξέχουσα ημικυλινδρική αψίδα ιερού στα ανατολικά. Η κάλυψή του πραγματοποιείται με διαμήκη ημικυλινδρική καμάρα, για την καλύτερη στήριξη της οποίας διαμορφώνονται δύο σφενδόνια που βαίνουν επί παραστάδων. Νεότερο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 19ου αι. διαιρεί το ιερό βήμα από τον κυρίως ναού.

Το μνημείο εσωτερικά είναι κατάγραφο με τοιχογραφίες που παρουσίαζαν εκτεταμένες φθορές. Φιλοτεχνήθηκαν, σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή, κατά το έτος 1729. Κτήτορας της τοιχογράφησης υπήρξε ο Αθανάσιος Κουλόπουλος από την Καρύταινα, που μνημονεύεται επίσης στις επιγραφές του παλαιού και του νέου καθολικού της μονής Καλαμίου, στο φαράγγι του Λούσιου ποταμού. Οι τοιχογραφίες μπορούν να αποδοθούν βάσει τεχνοτροπικών και εικονογραφικών κριτηρίων στο καλλιτεχνικό εργαστήριο

της οικογένειας των Πεδιώτων ζωγράφων Ιωάννη και Μιχαήλ. Το εικονογραφικό πρόγραμμα περιλαμβάνει την παράσταση της βρεφοκρατούσας Θεοτόκου στον τεταρτοσφαίριο της αψίδας και λίγο χαμηλότερα μια ζώνη συλλειτουργούντων ιεραρχών.

Η καμάρα διαιρείται με ταινίες σε διάχωρα, στα οποία αναπτύσσονται σκηνές του Χριστολογικού και του Θεομητορικού κύκλου. Στο κεντρικό τμήμα της, μεταξύ των δύο σφενδονίων, εικονίζεται ο Παντοκράτωρ σε μετάλλιο με τους τέσσερεις Ευαγγελιστές. Περιμετρικά, οι τέσσερεις σκηνές που κλείνουν τη σύνθεση εικονογραφούν θέματα από την Παλαιά Διαθήκη.

Το μνημείο αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά προβλήματα. Το έργο με τίτλο «Στερέωση αποκατάσταση του Ι. Ν. Αγίου Δημητρίου στη Θωκνία, Δ. Μεγαλόπολης, Π.Ε. Αρκαδίας» και προϋπολογισμό 270.000,00€ εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, 2007-2013» και ξεκίνησε από την 25η EBA με την μέθοδο της αυτεπιστασίας. Από τον Νοέμβριο του 2014 οι εργασίες συνεχίστηκαν και ολοκληρώθηκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Στο πλαίσιο του έργου ενισχύθηκε η στατική επάρκεια του ναού με την εφαρμογή ενεμάτων και την τοποθέτηση εγκάρσιων μεταλλικών ελκυστήρων και ξύλινων θλιπτήρων. Εξυγιάνθηκε η θολοδομία και αντικαταστάθηκε η στέγη με κοίλα χειροποίητα κεραμίδια βυζαντινού τύπου. Εσωτερικά πραγματοποιήθηκε στήριξη και αποκατάσταση των δύο σφενδονίων, καθαιρέθηκε ο λιθόκτιστος πεσσός στο μέσο του κυρίως ναό και επισκευάστηκε το δάπεδο. Οι τοιχογραφίες στερεώθηκαν και συντηρήθηκαν, ενώ εργασίες συντήρησης εκτελέστηκαν και στο ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού. Τέλος, αντικαταστάθηκαν οι μεταλλικές θύρες του ναού με νέες ξύλινες παραδοσιακού τύπου και πραγματοποιήθηκαν μικρής κλίμακας εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου για την καλύτερη ανάδειξή του.

33

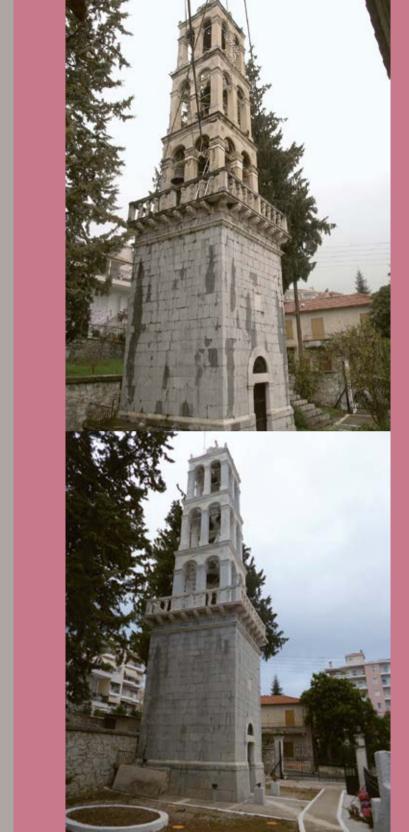
Αποκατάσταση Κωδωνοστασίου Ι.Ν. Ταξιαρχών Τρίπολης Συνολικός προϋπολογισμός 350.000,00€

Οναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών αποτελεί την πρώτη εκκλησία που κτίστηκε μετεπαναστατικά στην Τρίπολη και ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής. Οι εργασίες ανοικοδόμησης ξεκίνησαν το 1836 από το συνεργείο του λαγκαδιανού πρωτομάστορα Αναγνώστη Λαδόπουλου, στην ίδια περίπου θέση όπου βρισκόταν παλαιότερος ναός.

Το κωδωνοστάσιο του ναού συνιστά αντιπροσωπευτικό δείγμα αρχιτεκτονικής του 19ου αι. και ένα από τα πλέον αξιόλογα και ενδιαφέροντα κωδωνοστάσια στην Αρκαδία. Κατασκευάσθηκε το έτος 1872 και είναι χαρακτηρισμένο ως νεότερο μνημείο. Σε εντοιχισμένη μαρμαρόπλακα αναγράφεται η χρονολογία κατασκευής του, καθώς και το όνομα του τήνιου σχεδιαστή και κατασκευαστή Ιωάννη Θεοτικού.

Το μνημείο είναι πυργόσχημο, με ύψος 19.50 μέτρα. Αποτελείται από λιθόκτιστη βάση και μαρμαρόκτιστη ανωδομή σε τρία επίπεδα, που διαμορφώνονται με οκτώ πεσσούς, περίτεχνα επίκρανα και διαζώματα, και τη χαρακτηριστική επίστεψη τηνιακού τύπου. Η συνδεσμολογία των μαρμάρινων μελών του έχει γίνει με μολυβδοχοημένους σιδηρούς συνδέσμους. Στα διαζώματα τοποθετούνται πολλές και μεγάλες καμπάνες, η μεγαλύτερη από τις οποίες έχει βάρος άνω του ενός τόνου και κατασκευάστηκε το έτος 1915.

Το μνημείο με την πάροδο των χρόνων παρουσίασε έντονα δομικά, στατικά και αισθητικά προβλήματα. Οι σεισμικές δονήσεις έπληξαν καίρια τις γωνίες των τετράγωνων πεσσών, ιδίως του πρώτου και του τελευταίου ορόφου. Οι έντονες ρηγματώσεις των μαρμάρινων μελών, τις οποίες επιδείνωσαν οι δύσκολες καιρικές συνθήκες της περιοχής, σε συνδυασμό με την οξείδωση των σιδερένιων συνδέσμων τους, μείωσαν σε επικίνδυνο βαθμό τη στατική επάρκεια του μνημείου και επέβαλαν την ανάγκη της άμεσης στερέωσης και αποκατάστασής του.

Το ἑργο «Στερέωση και αποκατάσταση του κωδωνοστασίου του Ι.Ν. Παμμεγίστων Ταξιαρχών Τρίπολης» εντάχθηκε από την 25η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων στο «Ε.Π. Δυτικής Ελλάδος – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007 - 2013», με προϋπολογισμό 350.000,00€ και εκτελέστηκε με αυτεπιστασία. Από τον Νοἑμβριο του 2014, και ενώ το ἑργο βρισκόταν ακόμη σε προκαταρκτικό στάδιο, οι εργασίες συνεχίστηκαν και ολοκληρώθηκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Πραγματοποιήθηκε αναλυτική αποτύπωση, καταγραφή και αρίθμηση των μαρμάρινων μελών, καθώς και τεκμηρίωση της συνδεσμολογίας. Ακολούθησε αποσυναρμολόγηση της ανωδομής, ο καθαρισμός και η συντήρηση των μαρμάρινων στοιχείων. Τα μαρμάρινα μέλη που παρουσίαζαν έντονες ρηγματώσεις, αντικαταστάθηκαν με νέα, ενώ τα υπόλοιπα διατηρήθηκαν και ενισχύθηκαν ή συμπληρώθηκαν, όπου κρίθηκε αναγκαίο. Στη συνέχεια αρμολογήθηκε η λιθόκτιστη βάση και επανατοποθετήθηκαν και συναρμολογήθηκαν εκ νέου τα μαρμάρινα μέλη της ανωδομής, με νέους ανοξείδωτους μεταλλικούς συνδέσμους και ελκυστήρες. Το έργο της αποκατάστασης του κωδωνοστασίου ολοκληρώθηκε με την τοποθέτηση αλεξικέραυνου για την προστασία του κτίσματος.

Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Καρύταινας Συνολικός προϋπολογισμός 355.000,00€

ναός του Αγίου Νικολάου βρίσκεται στις βορειοδυτικές παρυφές της Καρύταινας. Πρόκειται για σύνθετο τετρακιόνιο σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό με τρούλο, στα δυτικά του οποίο διαμορφώνεται σύγχρονος νάρθηκας. Στα ανατολικά του κυρίως ναού προβάλλουν τρεις αψίδες ιερού βήματος, εξωτερικά τρίπλευρες.Ηστένασητωνσκελώντουσταυρού πραγματοποιείται με ημικυλινδρικές καμάρες, ενώ τα γωνιακά διαμερίσματα καλύπτονται με μικρούς τρούλους, ιδιοτυπία που εντάσσει το μνημείο στην σπάνια παραλλαγή των λεγόμενων πεντάτρουλων ναών. Η ανέγερσή του τοποθετείται βάσει μορφολογικών και κατασκευαστικών στοιχείων στις αρχές του 18ου αι. Συνιστά ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της μεταβυζαντινής εποχής στην ευρύτερη περιοχή, ενδεικτικό της ακμής που γνώρισε η Καρύταινα κατά τον 17ο και 18ο αι.

Εσωτερικά ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες που έχουν χρονολογηθεί μεταξύ της δεύτερης και τρίτης δεκαετίας του 18ου αι. και αποδίδονται στο γνωστό εργαστήριο των Πεδιωτών ζωγράφων, Μιχαήλ και Πέτρου. Στο εικονογραφικό πρόγραμμα αναπτύσσονται τα καθιερωμένα θέματα, με τον Παντοκράτορα στον τρούλο και την ένθρονη Βρεφοκρατούσα Θεοτόκο στο τετρατοσφαίριο της κεντρικής κόγχης. Σκηνές του χριστολογικού κύκλου αναπτύσσονται στη θολοδομία του ναού, ενώ αξίζει να σημειωθεί η απεικόνιση της παράστασης των Αίνων με τον ζωδιακό κύκλο στην καμάρα του νότιου σταυρικού σκέλους. Τα ανώτερα τμήματα των κτιστών πεσσών που φέρουν τη θολοδομία και τον τρούλο κοσμούνται με μικρογραφικές παραστάσεις μαρτυρίων.

Ο ναός παρουσίαζε ποικίλα προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων εκπονήθηκε ειδική μελέτη από το επιστημονικό προσωπικό της 25ης EBA. Το έργο «Αποκατάσταση ιερού ναου Αγίου Νικολάου στην Καρύταινα Νομού Αρκαδίας» εντάχθηκε στο «Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου- Ιονίων Νήσων, 2007-2013», με προϋπολογισμό 355.000,00€ και υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία. Από τον Νοέμβριο του 2014 και έως το τέλος του έργου, τον Μάιο του 2015, οι εργασίες πραγματοποιηθήκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας. Στόχος της επεμβάσης ήταν η δομική, η αρχιτεκτονική και μορφολογική αποκατάσταση του κτηρίου. Στις εργασίες που πραγματοποιηθήκαν περιλαμβάνονταν η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας, η αρμολόγηση των τοίχων, η τοποθέτηση ελκυστήρων και η εφαρμογή ενεμάτων, η κατασκευή νέων κουφωμάτων και η πλήρης ανακατασκευή της στέγης με κοίλα κεραμίδια βυζαντινού τύπου.

Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη ανάδειξή του και ανασκευάστηκε το μεγαλύτερο τμήμα του αναλημματικού τοίχου στα δυτικά του ναού.

Αποκατάσταση τμημάτων κάστρου Καρύταινας Συνολικός προϋπολογισμός 1.300.000,00€

Το έργο, προϋπολογισμού 1.300.000,00€, εντάχθηκε στο Ε. Π. «Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου - Ιόνιων νήσων, 2007-2013». Τον Ιανουάριο του 2012 ξεκίνησαν από την 25η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων εργασίες αποκατάστασης στο πλαίσιο του έργου «Ανάδειξη του Κάστρου Καρύταινας». Τον Νοέμβριο του 2014 και ως την ολοκλήρωση των εργασιών τον Δεκέμβριο του 2015 την υλοποίηση του έργου έφερε σε πέρας η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας. Αποκαταστάθηκε ο ναός της Παναγίας, στερεώθηκε η λεγομένη «οικία Κολοκοτρώνη», αποκαταστάθηκαν οι πύργοι του Ματζουρανόγιαννη και της Λεβένταινας και επισκευαστήκαν τα κύρια μονοπάτια του φρουρίου.

Η Καρύταινα συνιστά το σημαντικότερο κάστρο της Γορτυνίας. Εξασφάλιζε τον έλεγχο των στρατηγικών περασμάτων που συνέδεαν την Αρκαδία με τη Μεσσηνία και την Ηλεία. Στον ίδιο λόφο πιθανολογείται ότι βρισκόταν η αρχαία πόλη Βρένθη, που αναφέρεται ως ερειπωμένη ήδη από την εποχή του Παυσανία, αλλά και μια βυζαντινή εγκατάσταση.

Η ανέγερση του εντυπωσιακού κάστρου ανάγεται στην περίοδο της πρώτης Φραγκοκρατίας και αποδίδεται στον βαρόνο Γοδεφρείδο ντε Μπριγιέρ. Χρονολογείται περί τα μέσα του 13ου αιώνα.

Απότημεσαιωνική Καρύταινα διατηρείται σε καλή κατάσταση η οχυρή ακρόπολη στην κορυφή του λόφου. Εντός αυτής διακρίνονται τα ερείπια των χώρων διαμονής των Φράγκων βαρόνων. Στο κέντρο δέσποζε ο ψήλος πύργος, σήμερα κατεδαφισμένος. Στην ηπιότερη πλαγιά του λόφου από την ίδια περίοδο διατηρείται ο ναός της Παναγιάς του κάστρου, το συγκρότημα της λεγόμενης οικίας Κολοκοτρώνη, καθώς και αλλά κτήρια σε χαμηλά ερείπια. Χαμηλότερα, έξω από την οχύρωση, δεσπόζει ο βυζαντινός πύργος του Ματζουρανόγιαννη.

Ψηφιακή ανάδειξη Πυλίας Συνολικός προϋπολογισμός 170.970,00€

Το έργο «Ψηφιακή Ανάδειξη Πυλίας» υλοποιήθηκε κατά την περίοδο 2012 - 2015, ενταγμένο στο Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση», προϋπολογισμού 170.970,00€. Πραγματοποιήθηκε η ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση κινητών μνημείων από τα αρχαιολογικά μουσεία Χώρας και Πύλου καθώς και η περαιτέρω αξιοποίηση και τεκμηρίωση ήδη ψηφιοποιημένου φωτογραφικού υλικού για την ιστορία των ανασκαφών στην περιοχή της Πυλίας.

Το ψηφιακό υλικό εντάχθηκε σε σύστημα διαχείρισης και διάθεσης ψηφιακών τεκμηρίων και συνοδεύεται από τρισδιάστατες ψηφιακές αναπαραστάσεις του Ανακτόρου του Νέστορος και άλλων χαρακτηριστικών μνημείων της Πυλίας καθώς και τρισδιάστατα μοντέλα κινητών μνημείων. Η παροχή του ψηφιοποιημένου υλικού στο ευρύ κοινό γίνεται μέσω διαδικτυακού τόπου (www. pylia.gr), που συμπεριλαμβάνει διαδραστικές εφαρμογές (χρονολόγιο, χάρτης, εκπαιδευτικές εφαρμογές). Οθόνες αφής στο αρχαιολογικό μουσείο Χώρας και στο κτήριο πληροφόρησης του αρχαιολογικό μουσείο Χώρας και στο κτήριο πληροφόρησης του αρχαιολογικού και αρχαιολογικό ενδιαφέροντος της Πυλίας καθώς και σε διαδραστική πλοήγηση στην τρισδιάστατη ψηφιακή αναπαράσταση του Ανακτόρου του Νέστορος. Σύστημα επαυξημένης πραγματικότητας και αυτόματης ξενάγησης στο Ανάκτορο του Νέστορος και στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας είναι διαθέσιμο στους επισκέπτες μέσω ειδικής εφαρμογής σε φορητούς υπολογιστές - ταμπλέτες προσφέροντας μια μοναδική εμπειρία περιήγησης.

Μετεγκατάσταση και επανἑκθεση Αρχαιολογικού Μουσείου Πύλου Συνολικός προϋπολογισμός 1.099.750,00€

Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Πύλου, στο κτήριο Μαιζώνος στο Νιόκαστρο Πύλου, αποτελεί συνέχεια του Αντωνοπούλειου Αρχαιολογικού Μουσείου Πύλου που μέχρι το 2014 φιλοξενούνταν στο κέντρο της πόλης και συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός πολυδύναμου πολυχώρου πολιτισμού.

Η εκθεσιακή αφήγηση του σύγχρονου Αρχαιολογικού Μουσείου Πύλου καλεί τον επισκέπτη να περιηγηθεί «στα ίχνη της Πύλου....».

αρχαιολονικά Μοναδικά εκθέματα, όπως μια από τις αρχαιότερες πινακίδες Γραμμικής Β' γραφής που προέρχεται από τις ανασκαφές στην Ικλαινα Μεσσηνίας, υποστηρίζονται από ψηφιακές εφαρμογές με καινοτόμο τρόπο και παρουσιάζουν την ιστορία της Πυλίας από την απώτερη προϊστορία έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Η έκθεση διαρθρώνεται σε δύο θεματικούς άξονες περιήγησης. Ο πρώτος έχει τίτλο «...επί του ωραιοτέρου κόλπου του κόσμου...» και παρουσιάζει τη διαχρονική κατοίκηση στα παράλια της Πυλίας. Ο δεύτερος με τίτλο «Στην Πυλιακή ενδοχώρα» προβάλλει κυρίως, την πλούσια μυκηναϊκή ιστορία της περιοχής.

ΕΦΑΜΕΣ

Η Ομηρική Πύλος – ρυτο, που σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη χωροθετείται στον Άνω Εγκλιανό, όπου η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως το ανάκτορο του Νέστορος και η διασύνδεσή της με τον όρμο της Βοϊδοκοιλιάς προβάλλονται στο σταθμό με τίτλο «...ές δέ Νέστορα περιῆλθε Μεσσηνίων ἡ ἀρχή..». Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στον θολωτό τάφο που αποδίδεται στον Θρασυμήδη, γιο του Νέστορα, βασιλιά της Πύλου.

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής δράσης του μουσείου έχει υλοποιηθεί εκπαιδευτικό υποστηρικτικό υλικό, μουσειοσκευή και οικογενειακοί εκπαιδευτικοί σάκοι που προτείνουν ευχάριστες προσεγγίσεις μαθητές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και σε μεμονωμένους επισκέπτες.

Το έργο «Επανέκθεση Αρχαιολογικού Μουσείου Πύλου, Δήμου Πύλου -Νέστορος, Π. Π. », προϋπολογισμού 1.099.750,00€, υλοποιήθηκε την περίοδο 2013 - 2015 ενταγμένο στο Ε.Π.«Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα, 2007 – 2013».

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

43

Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες της ΛΗ' ΕΠΚΑ στον αυτοκινητόδρομο Κόρινθος – Τρίπολη – Καλαμάτα και κλάδος Λεύκτρο – Σπάρτη

Από το 2010 έως το 2016 η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ) υλοποίησε με Αυτεπιστασία το Υποέργο 9 «Αρχαιολογικές Εργασίες και Έρευνες της ΛΗ ΕΠΚΑ», στο πλαίσιο του έργου «Αποπεράτωση Οδικών Υποδομών του Αυτοκινητοδρόμου Κόρινθος - Τρίπολη -Καλαμάτα - και κλάδος Λεύκτρο – Σπάρτη», του Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», συνολικού προϋπολογισμού 812.680,00€.

Κατά τις εκσκαφικές και σωστικές ανασκαφικές εργασίες εντοπίστηκαν και ερευνήθηκαν νέες αρχαιολογικές θέσεις με πλήθος οικοδομικών καταλοίπων και κινητών ευρημάτων. Για πρώτη φορά στην περιοχή της πεδιάδας του Παμίσου και ειδικότερα στη θέση Καλάμι εντοπίστηκαν και ανεσκάφησαν οικιστικά κατάλοιπα της μυκηναϊκής περιόδου. Στην περιοχή της Άνθειας ερευνήθηκε διεξοδικά αγροικία της ελληνιστικής περιόδου ενώ σε άλλες θέσεις εντοπίστηκαν τόσο οικοδομικά κατάλοιπα όσο και πλήθος κινητών μνημείων που χρονολογούνται από την προϊστορική περίοδο έως και την ύστερη αρχαιότητα. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν εργασίες αρχαιολογικής τεκμηρίωσης, καταγραφής, φωτογράφισης, συντήρησης των ευρημάτων καθώς και φωτογραμμετρικής αποτύπωσης των σημαντικότερων θέσεων, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για την αρχαιολογία και την ιστορία της Μεσσηνίας. Επαρχιακή οδός Ριζόμυλος-Κορώνη, Τμήμα Γέφυρα Τζάνε - Έξοδος Καλαμακίου

Συνολικός προϋπολογισμός 300.000,00€

Το 3ο υποέργο «Επαρχιακή οδός Ριζόμυλος-Κορώνη, Τμήμα Γέφυρα Τζάνε - Έξοδος Καλαμακίου - Αρχαιολογία», συνολικού προϋπολογισμού 300.000€, στο πλαίσιο του έργου «Επαρχιακή οδός Ριζόμυλος - Κορώνη, Τμήμα Γέφυρα Τζάνε - Έξοδος Καλαμακίου», το οποίο ξεκίνησε το 2014, υλοποιείται σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση το έργο είχε ενταχθεί στο Ε.Π. «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, 2007 - 2013». Στη δεύτερη φάση, η οποία και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, το έργο είναι ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος 2014 - 2020».

Στο πλαίσιο του έργου αποκαλύφθηκαν οικιστικά και ταφικά κατάλοιπα κοντά στην ακρόπολη της αρχαίας Κορώνης (σημερινό Πεταλίδι), που ανάγονται στους ύστερους ελληνιστικούς - ρωμαϊκούς χρόνους. Συγκεκριμένα ανασκάφτηκαν: τμήμα ταφικού περιβόλου που εσώκλειε τέσσερις κιβωτιόσχημους συλημένους τάφους, λιθόκτιστος αγωγός και μεγάλο οικοδόμημα με εκτεταμένο στρώμα καταστροφής.

ЕП-ЕП

ΕΠ-ΔΕΠΙΝ / ΠΕΠ

ΕΦΑΜΕΣ

Προστασία και Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ανακτόρου του Νέστορος & κατασκευή νέου στεγάστρου προστασίας Συνολικός προϋπολογισμός 2.518.400,00€

Y

ENKA

HV

ΕΦΑΜΕΣ

Το Ανάκτορο του Νέστορος στον λόφο του Άνω Εγκλιανού κοντά στη Χώρα Μεσσηνίας είναι το καλύτερα διατηρημένο ανάκτορο του μυκηναϊκού κόσμου και έφτασε στη μέγιστη ακμή του τον 13ο αι. π.Χ. Αποτελεί προϊόν πρωτοποριακού αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και έμπειρων τεχνιτών με σαφείς επιδράσεις από τον μινωικό πολιτισμό της Κρήτης. Ήταν διώροφο και περιελάμβανεδιαμερίσματαμεπολύχρωμεςκαιπερίτεχνες ζωγραφικές διακοσμήσεις, εργαστήρια, αποθήκες, ευρύχωρες αυλές, αποχετευτικό σύστημα, φωταγωγούς και λουτρά. Οι πολυάριθμες πινακίδες Γραμμικής Β' γραφής που βρέθηκαν στις ανασκαφές παρέχουν πολύτιμα στοιχεία για την πολιτική και διοικητική δομή του εκτεταμένου βασιλείου της Πύλου κατά τον 13ο αι. π.Χ.

Από το 2011 έως το 2015 η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας (πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ) και η Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού υλοποίησαν δύο μεγάλα έργα: 1. «Προστασία και Ανάδειξη του Αρχαιολογικού Χώρου του Ανακτόρου του Νέστορος στο λόφο του Άνω Εγκλιανού, Δ.Δ. Χώρας του Νομού Μεσσηνίας» (450.000,00€) και

Αποκατάσταση Ι.Ν. Μεταμόρφωσεως του Σωτήρος Νιόκαστρου

Συνολικός προϋπολογισμός 1.400.000,00€

Οναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος δεσπόζει στο εσωτερικό του Φρουρίου της Πύλου (Νιόκαστρο). Οικοδομήθηκε ως το κεντρικό τζαμί της πόλης που ίδρυσαν οι Οθωμανοί το 1573. Στο μνημείο εντοπίστηκαν πέντε οικοδομικές φάσεις. Ο κυρίως ναός έχει τετράγωνη κάτοψη, εσωτερικών διαστάσεων περίπου 15x15μ. Στη σημερινή του μορφή έχει σταυροειδή διάταξη με τέσσερις πεσσούς να στηρίζουν τη θολοδομία και τον τρούλο. Στα δυτικά του ναού διαμορφώνεται εντυπωσιακό προστώο, ενώ στη νοτιοδυτική του γωνία υψώνεται η βάση του μιναρέ.

Το έργο «Αποκατάσταση του Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με προϋπολογισμό 1.400.000,00€. Οι εργασίες ξεκίνησαν το δεύτερο εξάμηνο του 2011 και ολοκηρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2015, με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, διά της Επιστημονικής Επιτροπής Πυλίας του πρώην Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., με τη συνδρομή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν: η καθαίρεση του προσκτίσματος στο προστώο και οι αποξηλώσεις νεωτερικών επεμβάσεων, τσιμεντοκονιαμάτων και επιχρισμάτων. Έγιναν αρμολογήματα εξωτερικών και εσωτερικών όψεων, καθώς και νέα επιχρίσματα από φυσική υδραυλική άσβεστο στο εσωτερικό του ναού. Σε ένα επόμενο στάδιο τοποθετήθηκε μεταλλική περίσφιξη στο τύμπανο του τρούλου και μεταλλικοί και ξύλινων ελκυστήρων. Στις στέγες πραγματοποιήθηκαν εργασίες εξυγίανσης των θόλων και του τρούλου, μετά την ολοκλήρωσή των οποίων επιστρώθηκαν χειροποίητα κεραμίδια. Επιπλέον, αποκαταστάθηκαν ο κατεστραμμένος πεσσός του προστώου και το αντίστοιχο φουρνικό, καθώς και τα δάπεδα του ναού και του προστώου. Εργασίες αποκατάστασης πραγματοποιήθηκαν επίσης στο μιναρέ, στις υπόγειες δεξαμενές και στα δύο μιχράμπ. Επιπλέον, τοποθετήθηκαν ξύλινα κουφώματα και ορθογώνια πλαίσια με σιδεριές και συντηρήθηκε το ξύλινο τέμπλο και οι εικόνες, ενώ προστέθηκαν ξύλινα τέμπλα και στους πλάγιους χώρους του ιερού βήματος. Τέλος, διαμορφώθηκαν χυτά δάπεδα εξωτερικά στη βόρεια και ανατολική όψη του μνημείου, καθώς και πρόσβαση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Στο μνημείο τοποθετήθηκε ηλεκτρολογική εγκατάσταση με κατάλληλα φωτιστικά σώματα για την καλύτερη ανάδειξή του.

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

Το 1998 πραγματοποιήθηκε η αποτύπωση του μνημείου από την τότε αρμόδια 5η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και ακολούθησε η διαδικασία αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του ακινήτου για αρχαιολογικούς σκοπούς (Φ.Ε.Κ. 76/Δ'/14-2-2000). Το 2008 ολοκληρώθηκε η μελέτη της αποκατάστασης από την 26η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Το Έργο «Αποκατάσταση του Καποδιστριακού αλληλοδιδακτικού σχολειού Μεθώνης» εντάχθηκε στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με προϋπολογισμό 650.000,00€. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 2012 και ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2015, με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, διά της Επιστημονικής Επιτροπής Πυλίας του πρώην Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., με τη συνδρομή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Αποκατάσταση Καποδιστριακού Αλληλοδιδακτικού Σχολείου Μεθώνης

Συνολικός προϋπολογισμός 650.000,00€

Μετά την απελευθέρωση του Ελληνικού κράτους, όταν το 1827 καθήκοντα Κυβερνήτη ανέλαβε ο Ιωάννης Καποδίστριας, μεταξύ άλλων λήφθηκαν μέτρα για την αναδιοργάνωση της παιδείας. Δύο κυρίως τύποι σχολείων λειτούργησαν κατά την Καποδιστριακή περίοδο, τα Αλληλοδιδακτικά και τα Ελληνικά, ενώ το Καποδιστριακό Σχολείο της Μεθώνης ήταν ένα από τα πρώτα.

Σε έγγραφο με ημερομηνία 3-4-1829, μετά το τέλος της περιοδείας του Ιωάννη Καποδίστρια στη Μεσσηνία, φαίνεται ότι ο ίδιος υπέδειξε τη θέση όπου κατόπιν κατασκευάστηκε το σχολείο της Μεθώνης. Το σχέδιό του φιλοτέχνησε ο Γάλλος συνταγματάρχης Audoy της Γαλλικής Αποστολής του Μορέως, ο ίδιος που σχεδίασε και τη νέα πόλη της Μεθώνης έξω από τα τείχη του κάστρου. Σε σύντομο χρονικό διάστημα ανεγέρθηκε το κτήριο και την 13η Αυγούστου του 1830, έγιναν τα εγκαίνιά του. Κατά τον εικοστό αιώνα το σχολείο λειτουργούσε έως το 1940 ως ιδιοκτησία του Δημοσίου και την 26 Απριλίου του έτους 1940 το ακίνητο εκποιήθηκε, φιλοξενώντας έκτοτε διάφορες χρήσεις.

Το 1951 με Απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων χαρακτηρίστηκε "ως ιστορικόν διατηρητέον Μνημείον το εν Μεθώνη Καποδιστριακόν σχολείον".

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

Αποκατάσταση τμημάτων κάστρου Μεθώνης Συνολικός προϋπολογισμός 900.000,00€

Η Μεθώνη κατοικείται αδιάλειπτα από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα. Το κάστρο της, έκτασης 100 περίπου στρεμμάτων, καταλαμβάνει μια μακρόστενη χερσόνησο μέγιστου μήκους 500μ, που επικοινωνεί με τη στεριά από τη βόρεια πλευρά της. Η νευραλγική θέση της πόλης στο σταυροδρόμι των κυριότερων θαλάσσιων δρόμων που οδηγούσαν από τη δυτική Ευρώπη στην ανατολική Μεσόγειο, την Κωνσταντινούπολη και τους Αγίους Τόπους, εξασφάλισε πλούτο και ευημερία στους κατοίκους της. Το 1205, μετά από οκτώ αιώνες βυζαντινής κυριαρχίας, η πόλη καταλήφθηκε από τους Φράγκους, ενώ το 1209 επιδικάστηκε τελικά στους Βενετούς με την συνθήκη της Σαπιέντζας. Παρέμεινε αδιάλειπτα υπό τον έλεγχο της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας μέχρι τον Αύγουστο του 1500, όταν την κατέλαβε ο Οθωμανός σουλτάνος Βαγιαζήτ Α΄. Ακολουθούν τρεις σχεδόν αιώνες Οθωμανικής διοίκησης με ένα βραχύ διάλειμμα βενετικής κυριαρχίας (1685-1715), έως την απελευθέρωση της πόλης από τους Γάλλους το 1828. Στο διάστημα αυτό υλοποιήθηκε ένα μνημειώδες οικοδομικό πρόγραμμα για την ενίσχυση των οχυρώσεων της πόλης, ειδικά στο χερσαίο τμήμα των τειχών.

Ο ΝΑ επιθαλάσσιος πύργος υψώνεται πάνω από το παλαιό λιμάνι της Μεθώνης, ανάμεσα στις πύλες San Marco και Mandrachio, δεσπόζοντας κάποτε μπροστά στη δεύτερη μεγαλύτερη πλατεία της πόλης, την επονομαζόμενη Piazza d' Armi. Μεγάλα τμήματα των τοίχων και των θόλων του πύργου είχαν καταρρεύσει, καθιστώντας το μνημείο ετοιμόρροπο. Το δυτικό επιθαλάσσιο τείχος, συνολικού μήκους 400μ., διατηρείται σχεδόν σε όλο το ύψος του. Αποτελείται από μία απλή γραμμή κατακόρυφου τείχους που διακόπτεται από τετράπλευρους πύργους. Μεγάλα τμήματα του τείχους είχαν καταστραφεί από βομβαρδισμούς κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Το έργο, εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με προϋπολογισμό 900.000,00€. Οι εργασίες ξεκίνησαν στις 15-06-2012 και ολοκληρώθηκαν στις 31-12-2015, με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, διά της Επιστημονικής Επιτροπής Πυλίας του πρώην Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., με τη συνδρομή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας. Στο πλαίσιο του έργου αποκαταστάθηκαν η επιθαλάσσια όψη του πύργου και οι δύο οξυκόρυφες καμάρες του μαζί με τα τόξα μετώπου τους. Έγιναν επίσης μικρότερης κλίμακας αναστηλωτικές εργασίες καθώς και κατάλληλες διαμορφώσεις για τη διευκόλυνση των επισκεπτών. Στο δυτικό επιθαλάσσιο τείχος πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες στερέωσης και συμπλήρωσης στα τμήματα που είχαν καταρρεύσει.

Αποκατάσταση Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστιάνων

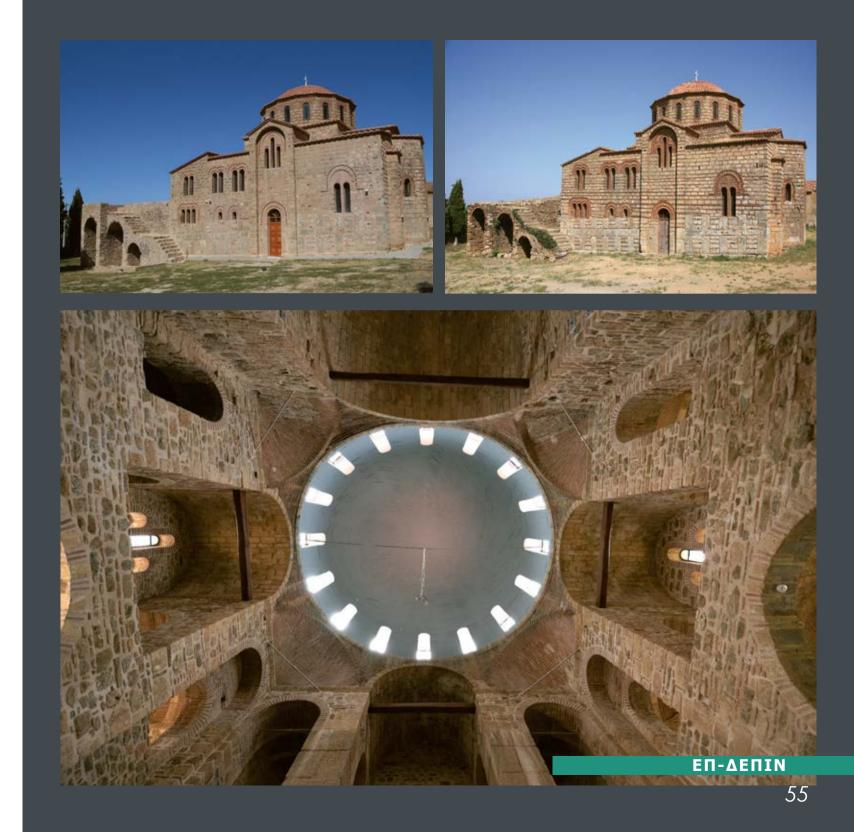
Συνολικός προϋπολογισμός 3.050.000,00€

Οναός της Μεταμόρφωσεως του Σωτήρος, ένας από τους μεγαλύτερους μεσοβυζαντινούς ναούς του ελλαδικού χώρου, ανήκει στον τύπο του σύνθετου οκταγωνικού με τρούλο. Ο ναός ήταν εσωτερικά διακοσμημένος με εξαιρετικής ποιότητας μαρμάρινα αρχιτεκτονικά γλυπτά, ορθομαρμαρώσεις ψηφιδωτά και τοιχογραφίες, στοιχεία που μαρτυρούν την οικονομική ευρωστία των κτητόρων του. Η φιλόδοξη κατασκευή ενός τόσο δαπανηρού οικοδομήματος συνδέεται πιθανόν με τον αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό (1081-1118), ο οποίος ίδρυσε το 1083 την Αρχιεπισκοπή Χριστιανουπόλεως, έδρα της οποίας υπήρξε ο ναός των Χριστιάνων. Στα δυτικά της εκκλησίας εφάπτεται ένα διώροφο κτήριο με σύνθετη οικοδομική ιστορία, που ταυτίζεται από τους περισσότερους ερευνητές με επισκοπείο.

Ο τρούλος και μεγάλο μέρος της ανωδομής του ναού κατέρρευσαν από τον καταστροφικό σεισμό που έπληξε τα Φιλιατρά στις 27 Αυγούστου του 1886. Έκτοτε το μνημείο παρέμεινε ερειπωμένο για πολλές δεκαετίες. Η φιλόδοξη προσπάθεια για την αναστήλωσή του οφείλεται στον αρχιτέκτονα Ευστάθιο Στίκα και ξεκίνησε το 1938. Δύο χρόνια αργότερα οι εργασίες διακόπηκαν εξαιτίας της κήρυξης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το έργο αποκατάστασης του ναού ολοκληρώθηκε το 1955.

Παρά τις δραστικές επεμβάσεις του Στίκα το μνημείο συνέχισε να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Η αποκατάστασή του, με προϋπολογισμό 3.050.000,00€, εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Οι εργασίες διήρκεσαν από τον Μάιο του 2011 έως τον Δεκέμβριο του 2013 και έγιναν με την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Αποκατάσταση Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής Βελανιδιάς Συνολικός προϋπολογισμός 800.000,00€

Ηιστορική μονή της Βελανιδιάς υπήρξε ανδρικό μοναστήρι έως το 1966 οπότε μετατράπηκε σε γυναικείο. Σε επιγραφικές μαρτυρίες η ύπαρξη της μονής αναφέρεται από τις αρχές του 17ου αιώνα. Σε σιγίλιο του 1727, που εξέδωσε ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παΐσιος Β', η μονή μαρτυρείται ως σταυροπηγιακή και από τότε και για εκατό περίπου χρόνια γνώρισε οικονομική ευρωστία που αποτυπώθηκε σε εκτεταμένη οικοδομική δραστηριότητα (ανακαίνιση καθολικού,

Το μοναστήρι συνδέθηκε στενά με τους αγώνες του υπόδουλου ελληνισμού για ανεξαρτησία από τον τουρκικό ζυγό, προσφέροντας άσυλο σε κλέφτες και αρματολούς, φιλοξενώντας συσκέψεις προεστών και στηρίζοντας οικονομικά την επανάσταση. Σε αυτή μόνασε το 1816 ο Γρηγόριος Δικαίος (Παπαφλέσσας). Από την μονή της Βελανιδιάς ξεκίνησαν οι μεσσήνιοι αγωνιστές για να υποχρεώσουν τον Τούρκο διοικητή της Καλαμάτας, Σουλειμάν Αρναούτογλου, να παραδώσει την πόλη στις 23 Μαρτίου 1821. Για τους παραπάνω λόγους το μοναστήρι καταστράφηκε ολοσχερώς από τον Ιμπραήμ πασά το 1825 και μολονότι ανοικοδομήθηκε το 1847 δεν ξαναγνώρισε την προηγούμενη αίγλη του.

βοηθητικών κτιρίων και αμυντικών κατασκευών).

Ο ισχυρός σεισμός που ἑπληξε την Καλαμάτα το 1986 προκάλεσε εκτεταμένες καταστροφές στη μονή. Εργασίες ευρείας αναδόμησης έγιναν το 1992, η ολοκλήρωση των οποίων εντάχθηκε, με προϋπολογισμό 800.000,00€., στο «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα, 2007-2013», με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν σε διάστημα δυο ετών (2014-2015) και έγιναν υπό την παρακολούθηση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Αποκατάσταση Νἑας Μονής Βουλκάνου Συνολικός προϋπολογισμός 2.650.000,00€

Η Νέα Μονή Βουλκάνου ιδρύθηκε το 1625 στην ανατολική κλιτύ του ορούς Εύα. Έως τότε η ιστορική αδελφότητα ήταν εγκατεστημένη στην κορυφή του ορούς Ιθώμη, στη παλαιά μονή, αφιερωμένη στην Παναγία την Επανωκαστρίτισσα.

Το καθολικό της μονής, κτίσμα του 1701 αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου, πλαισιώνεται από τέσσερις πτέρυγες, που έχουν υποστεί εκτεταμένες μετασκευές στη διάρκεια των αιώνων. Στην αρχική τους μορφή τα κτήρια αυτά ήταν κατά βάσει ισόγεια. Εξ αρχής διώροφο ήταν μονό το ανατολικότερο τμήμα της νότιας πτέρυγας, που κατέληγε στα ανατολικά σε έναν εντυπωσιακό πύργο. Στο ισόγειο του πύργου, που χρονολογείται με μαρμάρινη επιγραφή στο έτος 1712, διαμορφώνεται μέσω διαβατικού η κύρια είσοδος της μονής. Το ίδιο έτος κτίστηκε και η εφαπτόμενη προς τα δυτικά καμαροσκέπαστη τράπεζα της μονής. Σε μεταγενέστερη φάση (18ος-19ος) κατασκευάστηκαν η βόρεια πτέρυγα και τα εφαπτόμενα σε αυτήν τμήματα της ανατολικής και της δυτικής πτέρυγας. Κατά τον 19ο αι. προστεθήκαν διαδοχικά οι όροφοι πάνω από τη δυτική, ανατολική και βόρεια πτέρυγα. Συγχρόνως, κατασκευάστηκαν και οι στοές που οριοθετούν τον αύλειο χώρο της μονής, η νοτιοδυτική το 1838, η δυτική το 1842, η ανατολική το 1858 και η βόρεια το 1861.

ΔΑΒΜΜ

Το Έργο «Αποκατάσταση Ιεράς Μονής Βουλκάνου, Δήμου Μεσσήνης, Π. Ε. Μεσσηνίας, Περιφέρειας Πελοποννήσου», εντάχτηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με προϋπολογισμό 2.650.000,00 € από την Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Η πράξη υλοποιήθηκε από την ΔΑΒΜΜ με ανάθεση σε ανάδοχο εταιρεία. Με την υλοποίηση του έργου επιτεύχθηκε η δομική, αρχιτεκτονική και μορφολογική αποκατάσταση του συνόλου του μνημείου, που συνιστά ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της μεταβυζαντινής εποχής στην ευρύτερη περιοχή.

57

Αποκατάσταση συγκροτήματος Τρουπάκηδων-Μούρτζινων

Συνολικός προϋπολογισμός 1.500.00,00€

Το οχυρωμένο συγκρότημα βρίσκεται σε βραχώδες ύψωμα που επιτρέπει την εποπτεία του μεσσηνιακού κόλπου και της χερσαίας οδού Μάνης – Καλαμάτας. Διαθέτει τρεις αμυντικούς περιβόλους εντός των οποίων υπήρχαν μια τριώροφη οχυρή κατοικία («οντάς») με μαγειρείο και στέρνα, πολεμόπυργος, ελαιοτριβείο, σιδηρουργείο και άλλα βοηθητικά κτίσματα, καθώς και ο ναός του Αγίου Σπυρίδωνα, οικογενειακή εκκλησία του γένους των Μούρτζινων. Η ανέγερση των πρώτων κτηρίων του συγκροτήματος τοποθετείται στα τέλη του 17ου αι., ενώ συνεχείς ανακατασκευές και προσθήκες πραγματοποιούνται έως τις αρχές του 19ου αι. Σήμερα στο πυργόσπιτο λειτουργεί μουσειακός σταθμός αφιερωμένος στους οικισμούς της Μάνης.

Το Έργο «Αποκατάσταση Συγκροτήματος Τρουπάκηδων - Μούρτζινων στην Καρδαμύλη, Μεσσηνίας (β' Φάση)» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013» με προϋπολογισμό 1.500.000,00€ από την Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Η πράξη υλοποιήθηκε από την ΔΑΒΜΜ με ανάθεση σε ανάδοχο εταιρεία, υπό την εποπτεία της ΕΦΑ Μεσσηνίας και ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2014. Στόχος ήταν η δομική, αρχιτεκτονική και μορφολογική αποκατάσταση του συνόλου του μνημείου και πιο συγκεκριμένα του πολεμόπυργου, του ελαιοτριβείου και του βοηθητικού χώρου μπροστά από αυτό, της οχύρωσης και του Ι.Ν. Αγιου Σπυρίδωνα.

Προστασία Παράκτιας Ζώνης και Στερέωση Βραχωδών Πρανών κάστρου Κορώνης

Συνολικός προϋπολογισμός 2.580.000,00€

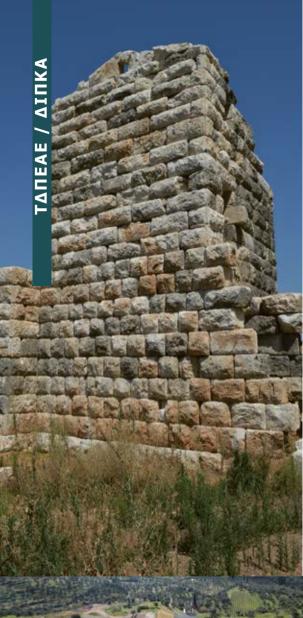
Το κάστρο της Κορώνης συνιστά ένα από τα σημαντικότερα οχυρωματικά μνημεία της ενετικής περιόδου στον ελλαδικό χώρο. Αναδείχθηκε σε ισχυρό εμπορικό λιμάνι με διεθνή ακτινοβολία, καθώς μαζί με τη γειτονική Μεθώνη αποτελούσαν για αιώνες τους «οφθαλμούς» της Βενετίας στον διάπλου των θαλάσσιων δρόμων μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Συνιστά το μοναδικό από τα μεσσηνιακά φρούρια που κατοικείται ακόμη. Κατά τους βυζαντινούς χρόνους αποτέλεσε τη συνέχεια του οικισμού της αρχαίας Ασίνης. Το 1205 κυριεύτηκε από τους Φράγκους αλλά πέρασε στην κυριαρχία των Ενετών (1206 - 1500), οι οποίοι το μετέτρεψαν σ' ένα ισχυρό φρούριο, δίνοντάς του σε μεγάλο βαθμό τη μορφή που διασώζει μέχρι σήμερα. Οι ενισχύσεις των τειχών, συνεχίστηκαν από τους Οθωμανούς (1500 – 1685) αλλα και στη Β' Ενετοκρατία. Το κάστρο παραδόθηκε στο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα του στρατηγού Maison (1827) και λίγο αργότερα περιήλθε στα χέρια των απελευθερωμένων Ελλήνων (1828). Συνολικής έκτασης 40 στρεμμάτων, αποτελείται από έναν μικρό στα δυτικά βυζαντινό οχυρωματικό περιβόλο και έναν, μεταγενέστερο ανατολικά. Ορθογώνιοι πύργοι και ισχυροί προμαχώνες ενίσχυαν την άμυνα του κάστρου. Η κύρια πύλη ανοίγεται στη βόρεια πλευρά και μια δεύτερη στην ανατολική, ενώ μα τρίτη διανοίχθηκε στα τέλη του 19ου αι. στην περιβόλων.

Στο φρούριο έχουν υλοποιηθεί εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης στο πλαίσιο του Γ΄ Κ.Π.Σ (2006-2009) από το Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, και του ΕΣΠΑ (2007-2013) από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, με συνολικο προυπολογισμό 2.580.000,00€.

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

ΔΑΒΜΜ

Ολοκλήρωση αποκατάστασης & ανάδειξης Αρχαίας Μεσσήνης

Συνολικός προϋπολογισμός 2.000.000,00€

Κατά την περίοδο 2011-2015 υλοποιήθηκε το έργο «Ολοκλήρωση Αποκατάστασης και Ανάδειξης Μνημείων Αρχαίας Μεσσήνης», ενταγμένο στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», 2007-2013 συνολικού προϋπολογισμού 2.000.000,00€ και με φορείς υλοποίησης το Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε. την Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟΑ και την Ε.Ε. Έργου Αρχαίας Μεσσήνης. Το έργο είχε ως κύριο στόχο τη συντήρηση, ανάδειξη και προστασία των μνημείων της Αρχαίας Μεσσήνης.

Εργασίες αναστήλωσης πραγματοποιήθηκαν στη BA γωνία του Γυμνασίου, στο ιερό της Ειλειθυίας, στον οχυρωματικό πύργο 18 στη νότια πλαγιά του όρους Ιθώμη, στις στοές του σταδίου, όπου στεγάζεται το γυμνάσιο και στη δυτική και βόρεια στοά της Αγοράς. Εργασίες αποχωμάτωσης και συντήρησης των αρχιτεκτονικών μελών και των ψηφιδωτών δαπέδων πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή της αγοράς. Για την προστασία και την βέλτιστη διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου πραγματοποιήθηκαν αποστραγγιστικά έργα, βελτιώθηκαν οι διαδρομές περιήγησης των επισκεπτών, τοποθετήθηκε σταδιακά μεταλλική περίφραξη και σε κομβικά σημεία δίγλωσσες ενημερωτικές πινακίδες παρέχουν στο κοινό την απαιτούμενη πληροφόρηση. Με την ολοκλήρωση του έργου αποκαταστάθηκε ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της αρχαίας Μεσσήνης ως του πιο ισχυρού αστικού κέντρου της ελληνιστικής και ρωμαιοκρατούμενης Μεσσηνίας.

Μεσαιωνικό Υδραγωγείο Πύλου στη θέση "Καμάρες" Αποκατάσταση και ανάδειξη

Συνολικός προϋπολογισμός 150.000,00€

Στο Νιόκαστρο, το φρούριο που ίδρυσαν οι Οθωμανοί το 1573 στη νότια είσοδο του όρμου του Ναβαρίνου, καταλήγουν δύο υδραγωγεία που κατασκευάστηκαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Το αρχαιότερο, ξεκινούσε από πηγή στη θέση «Παλαιό Νερό», περίπου 4 χλμ ΝΑ της Πύλου. Το δεύτερο ξεκινούσε από πηγή στη θέση «Κουμπέ», πλησίον του οικισμού Χανδρινός, περίπου 15 χλμ ΒΑ της Πύλου. Η κύρια φάση του υδραγωγείο, ανάγεται στην περίοδο του σουλτάνου Μουράτ Δ' (1623-1640). Τα δύο αυτά υδραγωγεία συννενώνονται στην θέση «Καμάρες» για να καταλήξουν τελικά στην Ακρόπολη του Νιόκαστρου. Το υδραγωγείο ήταν σε χρήση μέχρι το 1907.

Το μνημείο αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά προβλήματα ενώ τμήματά του κινδύνευαν με κατάρρευση. Το έργο «Αποκατάσταση και Ανάδειξη του Μεσαιωνικού Υδραγωγείου Πύλου» μετά την υπογραφή σχετικής Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ ΥΠΠΟΑ-Περιφέρειας Πελοποννήσου & Δ. Πύλου-Νέστορος, υλοποιήθηκε μέσω ένταξής του στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, 2007-2013», με προϋπολογισμό 150.000,00€. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2015 και ολοκληρώθηκαν το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, με ανάθεση σε ανάδοχο εταιρεία από τον Δ. Πύλου-Νέστορος, υπό την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

ΕΠ-ΕΠΑΝ ΙΙ

έργα αποκατάστασης στο νομό ΕΦΑΜΕΣ / 26Η ΕΒΑ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΛΑΓΚΑΔΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια EMANJES

Ομάδα επίβλεψης: Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Χρήστος ιάνναρης (αρχαιολόγος), Βασιλική Μαυροειδή (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Αθανάσιος Κατάκος (Προϊστάμενος Τμήματος Συντήρησης), Μαρία Βασιλειάδη. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Αγγελος Λειβαδίτης, Αλέξανδρος Τσάμης, Διονύσης Σόφτης, Δημήτρης Αγγελόπουλος, Δημήτρης Διακουμέας, Νίκος Σόφτης, Παναγίωτης Βαχαβίόλος, Φώτης Μίτζηρας, Πέτρος Μουρτζάς, Υπόλογος: Αθανάσιος Κατάκος, Διοικητική – Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Σοφία Δροσινού.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΛΔΤΣΔΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Χριστίνα Άχτι - Πιερροπούλου (αρχιτέκτων μηχανικός), Γεώργιος Τσαΐρης (συντηρητής έργων τέχνης & αρχαιοτήτων), Νίκη Μεγαλομμάτη (αρχαιολόγος), Βασιλική Μαυροειδή (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Γεώργιος Τσαΐρης, Ουρανία Θεοδωροπούλου, Αθανάσιος Κατάκος Προιστάμενος Τμήματος Συντήρησης), Έλενα - Παναγιώτα Μήλεση, Κωνσταντίνα Γρίβα.Βαλεντίνη Δούση. **Εργατοτεχνικό** προσωπικό: Παναγιώτης Βαχαβιόλος, Δημήτριος Αγγελόπουλος, Δημήτριος Διακουμέας,Νίκος Σόφτης, Αγγελοπουλος, Δημητριος Διακουμεας,Νίκος Σόφτης, Φώτης Μίτζηρας, Γωκράτης Καραμανέας, Επύρος Ξεροβάσιλας, Κωνσταντίνος Τζανετάκος, Νικόλαος Συρίγος, Παναγιώτης Πατικόπουλος,Αλέκος Τσάμης, Μπαστακός, Άγγελος Ηλιόπουλος,Αλέκος Τσάμης, Διονύσης Σόφτης, Γίετρος Μουρτζάς, Υπόλογος: Αθανάσιος Κατάκος, Διοικητική – Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δημητρα Νηφάκου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Σοφία Δροσινού.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Νιόβη Μπούζα (αρχαιολόγος), Σοφία Γερμανίδου (Δρ. αρχαιολόγος), Χριστίνα Πιεροπούλου (αρχιτέκτονας μηχανικός), Ουρανία Θεοδωροπούλου (συντηρήτρια έργων τέχνης και αρχαιοτήτων), Αλεξάνδρα Κωνσταντινίδη (Δρ.αρχαιολόγος), Δήμητρα Γούλα (αρχαιολόγος). **Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων:** Ελένη Κατσιγιάννη, Ευανθία Κυριαζή, Παναγιώτα Σόμαλη. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Δημήτρης Διακουμέας, Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος, Γεώργιος Κατάκος, Γεώργιος Μπαρούνης, Βασίλειος Χαραλαμπόπουλος, Δημοσθένης Χαραλαμπόπουλος, Πέτρος Μουρτζάς. Υπόλογος: Μιχάλης Κάππας. Δοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Σοφία Δροσινού.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια EDAMES

Ομάδα ετίβλεψης: Χριστίνα Άχτι - Πιερροπουλου (αρχιτέκτων μηχανικός), Μιχάλης Κάπτας (Δρ.αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), ΣοφίαΓερμανίδου (Δρ.αρχαιολόγος), Α.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.) ΣοφίαΓερμανίδου (Δρ.αρχαιολόγος), Δήδα Κιτσάκη (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Βασιλική Μιτάκα. Εργατοτεχνικό

προσωπικό: Δημήτρης Αγγελόπουλος, Βασίλης Λυμπερόπουλος, Ιβάν Εμμανουήλ, Γιώργος Κατάκος, Ηλίας Μωραγιάννης, Γιώργος Πουλόπουλος, Νίκος Σόφτης, Αναστάσιος Σταθάς, Αλέξανδρος Τσάμης, ανομης, Αναστασιούς Ζτασάς, Αλεξανορός τοτάμης, Μιχάλης Τσιμπουρίκος, Τέρρος Μουρτζάς, Υπόλογος: Μιχάλης Κάππας, Δοικητική -διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Σοφία Δροσινού.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΛΑΓΟΝΙΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχανιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Χριστίνα Άχτι - Πιερροπούλου (αρχιτέκτων μηχανικός), Βασιλική Μπάκα (συντηρήτρια έργων τέχνης & αρχαιοτήτων) Σταυρούλα Παπανικολοπούλου (αρχαιολόγος) Σωτηρία Αγγελοπούλου (αρχιτέκτων μηχανικός) Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Βασιλική Μπάκα, Παναγιώτης Πανταζόπουλος, Ηλίας Ισαπόγας, Βικτώρια – Μαρίνα Ρίζου, Ελένη – Παναγιώτα Μήλεση, Μαρία Βασιλειάδη. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Αθανάσιος Τσάκωνας, Βασίλειος Λυμπερόπουλος, Παναγιώτης Βαχαβιόλος. Δημήτριος Αγγελόπουλος Αημήτριος Διακουμέας, Πέτρος Μουρτζάς, Ηλίας Μωραγιάννης, Ιωάννης Μίχος, Αθανάσιος Μωραγιάννης, Γεώργιος Ντεκελές, Αβραάμ Αθηνέλης, Μωραγιαντης, Γεωργιος Ντεκελες, Αβρααμ Αθηνελης, Παναγιώτης Πατικόπουλος, Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Μαριάννα Βουτσινά, Παναγιώτης Βενιζελέας, Κωνσταντίνος Τσάκωνας, Αναστάσιος Σταθάς, βασίλειος Πόταρης, Άγγελος Ηλιόπουλος, Αλέξανδρος Γσάμης, Διονύσιος Σόφτης, **Υπόλογος:** Αθανάσιος Κατάκος, **Διοικητική – Διαχειριστική υποστήριξη:** Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Σοφία Δροσινού, Αλεξάνδρα Μάρκου.

ΑΝΔΡΟΜΟΝΑΣΤΗΡΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ - ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΛΛΕΣ

Επικεφαλής Ομαδας επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προίστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός). Ομάδα επίβλεψης: Ουρανία Θεοδωροπούλου (συντηρήτρια έργων τέχνης & αρχαιοτήτων), Σοφία - Μαρία Βερούτη (αρχαιολόγος), Ελένη Μπαρμπαρίτσα (Δρ. αρχαιολόγος), Λαμπρινή Μπούζα (αρχαιολόγος), Κωνσταντίνα Μελιγαλιώτη (πολιτικός μηχανικός), Αναστασία Ρουμελιώτη (πολιτικός μηχανικός), Πέτρος Κωνσταντακόπουλος αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Όυρανία Θεοδωροπούλου, Γιώργιος Τσαΐρης, Βασιλική Μπάκα, Μαρία Βασιλειάδη, Αθανάσιος Κατάκος, Μαργαρίτα Αλεξάνδρου, Στέλλα Βρουβάκη, Ελένη Κατσιγιάννη, Μαρία Κουτσοδημητροπούλου, Ελένη Μιτακοθανάση, Έλενα - Παιχαγιώτα Μήλεση, Έλλη Γιαυλή Βικτώρια Μαρίνα Ρίζου, Παναγιώτα Σόμαλη. Συντήρηση μαρμαροθετήματος: Ι. Δογάνη, Αμερίμνη Γαλανού - Λίθου Συντήρησις ΕΠΕ. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Δημήτριος Αγγελόπουλος, Παναγιώτης Βαχαβιόλος, Κώστας Γιαννακόπουλος, Δημήτριος Διακουμέας, Γιάννης Κλεφτόγιαννης, Θανάσης Κορμπόπουλος, Δημήτρης Κορμπόπουλος, Βασίλης Λυμπερόπουλος, Μωραγιάννης, Θανάσης Τσάκωνας, Ηλίας Γεράσιμος Αθανασακόπουλος, Αβραάμ Αθηνέλης, Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Παναγιώτης Βενιζελέας, Μαριάννα Βουτσινά, Γιώργος Δερτιμάνης, Σωκράτης Καραμανέας, Αντώνης Κωνσταντέλος, Κώστας Μανωλόπουλος, Ηλίας Μηλίτσης, Γιάννης Μίχος, Κώστας Μπάκας, Μιχάλης Μπαστακός, Πάναγιώτης Πατικόπουλος, Παγαγιώτης Μπαστακος, Κασίλης Πατικόπουλος, Παναγιώτης Πετρόπουλος, Βασίλης Πόταρης, Νίκος Σκουμπέλος, Γιώργος Σόμαλης, Διονύσης Στασινόπουλος, Νικόλαος Συρίγος, Αλέξαγόβρος Τσάμης, Κώστας Τσάκφνας, Αθανάσιος Τσερώνης, Βασίλης Χαραλαμπόπουλος, Δημοσθένης Χαραλαμπόπουλος, Πέτρος Μουρτζάς. Υπόλογος: Αθανάσιος Κατάκος. Διοίκητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Κωνσταντίνα Αλοίμονου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Δήμητρα Νηφάκου, Διονυσία Στεφάνου, Σοφία Δροσινού.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΝΕΑΣ Ι.Μ. ΒΟΥΛΚΑΝΟΥ Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Γκέλυ Φράγκου (αρχαιολόγος), Σπυριδούλα - Λήδα Κιτσάκη (αρχιτέκτων μηχανικός), _Μαρία - Ελένη Δουκέρη (πολιτικός μηχανικός). Εργατοτεχνικό Προσωπικό: Βασίλης Γεωργιτσόπουλος, Βασιλεία - Κική Γιαννίκου, Πέτρος Καλαντζής, Λεωνίδας Λυμπερόπουλος, Κωνσταντίνος Μαλαπάνης, Αθανάσιος Μητσέας, ιώἀννης Νικολότηουλος, Ηλίας Παπαδημητρόπουλος, Πέτρος Μουρτζάς. Υπόλογος: Γιώργος Τσαΐρης, Διοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Κωνσταντίνα Αλοίμονου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Σοφία Δροσινού.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΓΟΥ ΔΟΥΡΑΚΗ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Βασιλική Μπάκα (συντηρήτρια αρχαιοτήτων & έργων τέχνης), Βασιλική Μαυροειδή (αρχιτέκτων μηχανικός) Κωνσταντίνα Μελιγαλιώτη (πολιτικός μηχανικός Νίκη Μεγαλομμάτη (αρχαιολόγος). **Εργατοτεχνικό** προσωπικό: Δημήτρης Αγγελόπουλος, Νίκος Γκόντζος, Γιώργος Δερτιμάνης, Ιβάν Εμμανουήλ, Κώστας Μπάκας, Σπύρος Ξεροβάσιλας, Αναστασία Ξυδού Παναγιώτης Παναγόπουλος, Γρηγόρης Ρέμπελος, Δημήτρης Σερπάνος, Νίκος Σόφτης, Νίκος Συρίγος, Κώστας Τζανετάκος, Αθανάσιος Τσερώνης, Μιχάλης Τσιμπουρίκος, Παναγιώτης Χριστοφιλέας, Πέτρος Μουρτζός, Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Αθανάσος Κατάκος Πουατρίενος Τιάντατος Αθανάσιος Κατάκος (Προιστάμενος Τμήματος Συντήρησης), Στέλλα Βρουβάκη, Έλλη Παυλή. **Υπόλογος**: Κωνσταντίνα Γερολύμου. **Διοικητική – Διαχειριστική** υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Αντωνία Μπλάνα, Σοφία Δοόσιγού.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΕΙΧΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ

Ομάδα επίβλεψης: Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγοα Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ.), Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Σίσσυ Αγγελοπούλου (αρχιτέκτων μηχανικός), Παναγιώτης Βρυώνης (αρχαιολόγος).

Εργατοτεχνικό προσωπικό: Δημήτρης Διακουμέας, Εργατοτεχνικό προσωπικό: Δημητρής Διακούμεας, Αθανάσιος Τσάκωνας, Αθανάσιος Τσερώνης, Σταύρος Λυρέντζος, Κωνσταντίνος Μαλαπάνης, Κυριάκος Αυμπερόπουλος, Γεώργιος Χατζόπουλος, Ηλίας Παπαδημητρόπουλος, Δημήτρης Παναγόπουλος, Θεόδωρος Τσερπές, Γεώργιος Μαρκάκης, Αλέξανδρος Τσάμης, Αναστασία Ξυδού, Ιωάννης Νικολόπουλος, Μαριάννα Βουτσινά, Πέτρος Καλαντζής, Βασίλειος Γεωργιποόπουλος, Πέτρος Μουρτζός, Υπόλογος: Μιχόλης Κάπτας, Διοικητική - διαχειριστική υποστήριξη: Αννελική Γεωρνακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Σοφία Δροσινού

ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΟΤΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΑΣΤΡΟΥ ΚΟΡΩΝΗΣ Διεύθυνση έργουεποπτεία

συντονισμός: Ευαγγελία Μηλιοη-κεχοτιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ. Ομάδα επίβλεψης: Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Κωνσταντίνα Γερολύμου (Δρ. αρχαιολόγος) Θώμας Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Ηρώ-Θωμάς Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Ηρώ-Αλεξάνδρα Βαλσαμάκη (αρχαιολόγος), Βαρβάρα Βαλάκου (αρχιτέκτων μηχανικός), Εργατοτεχνικό προσωτικό: Ανδρέας Μιτάμπαλης, Δημήτριος Μουζάκης, Βασίλειος Πόταρης, Κωνσταντίνος Αρβανίτης, Κωνσταντίνος Σερεμέτης, Αντώνιος Γκόβας, Ευάγγελος Κλουφέτος,Γεώργιος Μαρκάκης, Αθανάσιος Τσερώνης, Πέτρος Μουρτζάς, Υπόλογος: Γεώργιος Γσαίρης, Διοικητική – Διαχειριστική υποστηριξη: Σταύρος Νηφάκος, Δήμητρα Νηφάκου, Αγγελική Γεγουραστοιλίου Σαρία Καραγιά Γεωργακοπούλου, Σοφία Δροσινού, Αλεξάνδρα Μάρκου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ & ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΗΣ 26ΗΣ ΕΒΑ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟ ΚΟΡΙΝΘΟΣ - ΤΡΙΠΟΛΗ -ΚΑΛΑΜΑΤΑ & ΚΛΑΔΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ

Ομάδα επίβλεψης: Νιόβη Μπούζα, Μαργαρίτα Καμίτση, (αρχαιολόγοι), Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Αρεζίνα Σακκά, Μυρτώ Μαρίνη (Συντηρήτριες Έργων Τέχνης), Ηλίας Τσαπόγας Γέχνικός Συντήσησης). Εργατοτεχνικό προσωπικό: Αθηνέλης Αβραάμ, Τριγάζης Προκόπης, Θεοδωρόπουλος Δημήτριος, Ντεκελές Γεώργιος, Παναγόπουλος Δημήτριος, Χαραλαμπόπουλος Παναγιώτης, Μακρής Αναστάσιος, Μανωλόπουλος Κωνσταντίνος, Συρίγος Αναστασίος, Παναγόπουλος Παναγιάτητος, Ζυργού Νικόλαος, Παναγόπουλος Παναγιάτητς, Καλαρέμας Νικόλαος, Υπόλογος: Μιχάλης Κάππας, Διοικητική Διαχειριστική υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου, Δήμητρα Νηφάκου, Αλεξάνδρα Μάρκου, Σοφία Δοοσίνου

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ & ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΗΣ ΛΗ' ΕΠΚΑ ΚΑΙ ΤΗΣ 26ΗΣ ΕΒΑ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΟΥΛΗΝΑΡΙ - ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ -ΚΟΡΥΦΑΣΙΟ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια Μηλίτση EDANET

Επικεφαλής ομάδας επίβλεψης: Ιωάννα Αγγελοπούλου, Μαρία Κυλάφη (αρχαιολόγοι). Ομάδα επίβλεψης: Αλεξάνδρα Κωνσταντινίδου, Ελένη Μπαρμπαρίτσα (Δρ. αρχαιολόγοι), Χριστίνα Μπάμπη, Λαμπρινή Μπούζα Γιάννης Πορφυρόπουλος (αρχαιολόγοι), Βασιλική Μαυροειδή (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Ελένη Γιαννοπούλα Αναστασία Καραμάνου, Ελένη Μπακοθανάση Εργατοτεχνικό προσωπικό: Δημήτρης Αλεβίζος Παναγιώτης Βενιζελέας, Δημήτρης Βλαχογιώργης, Ευστάθιος Θερριός, Άννα Καμαρινοπούλου, Θεόδωρος Κότσιρας, Αναστασία Μαρκοπούλου, Κωνσταντίνος Μουστογιάννης, Κωνσταντίνος Μουτσιούλας Μιχάλης Μπαστακός, Παναγιώτης Παναγόπουλος Κώνσταντίνος Τσάκωνας, Σωτήρης Στρατηγόπουλος Αγγελική Παπαδοπούλου, Αθανάσιος Τσερώνης Διοικητική – Διαχειριστική Υποστήριξη: Σοφία Δροσινού, Αγγελική Ιντζέμπελη.

ξργα **α**ποκατάστασης στο νομό αοκαδίας ΕΦΑΜΕΣ / 25Η ΕΒΑ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΑΡΚΟΥΔΟΡΕΜΑΤΟΣ

Διεύθυνση έργου- εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διεύθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. Διευθυντής αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ.

Ομάδα επίβλεψης: Γιώργος Τσεκές (αρχαιολόγος, 25η ΕΒΑ), Αντωνία Παπαθανασίου (συντηρήτρια έργων τέχνης και αρχαιοτήτων, 25η EBA), Ηλιόπουλο Κωνσταντίνος (πολιτικός μηχανικός, ΕΦΑΜΕΣ), Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ. ΕΦΑΜΕΣ), Αγγελική Γεωργακή (αρχιτέκτων μηχανικός). Π.Ε.Προσωπικό έργου: Μαρία Παπακωνσταντίνου (αρχαιολόγος). **Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων:** Δήμητρα Γεωργοπούλου, Μυρτώ Σαρρή, Μαριάντα Στράτου. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Γρηγόρης Αλέκος, Χρήστος Ηλιόπουλος, Κών/νος Λιάπης, Κών/να Μπότη, Κών νος Σταματόπουλος. Υπόλογοι: Ιωάννα Ιατράκη (ΔΕ Διοικητικός, 25η ΕΒΑ), Κωνσταντίνα Γερολύμου (Δρ. Αρχαιολόγος, ΕΦΑΜΈΣ). Διοικητική - Διαχειριστική Υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία Σοφού (25η ΕΒΑ - ΕΦ.Α. Κορινθίας).

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΟ ΡΟΕΙΝΟ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διεύθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΈΣ.

Σοφού (25η ΕΒΑ-ΕΦΑΚ).

ΤΡΙΠΟΛΗΣ

αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ. **Ομάδα επίβλεψης:** Μαρία Αγρέβη (Δρ. αρχαιολογίας), Νίκος Σίδηρόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Μιχάλης Κάπτας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ. ΕΦΑΜΕΣ), Κονσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός). Π.Ε. Προσωπικό έργου: Χρήστος Μηλιώνης (αρχαιολόγος), Αγγελική Γεωργακή (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρήτρια έργων τέχνης και αρχαιοτήτων: Μαρία-Λουίζα Αστεριάδη. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Ηλίας Βαλτεσινιώτης, Κανέλλα Γιαννοπούλου, Ολυμπία Παπαδοπούλου. Υπόλογοι : Κανέλλα Ευγενία Δόσχαρη (25η EBA), Μιχαήλ Πρεβεζάνος (25η ΕΒΑ), Κωνσταντίνα Γερολύμου (ΕΦΑΜΕΣ). **Διοικητική** – **Διαχειριστική Υποστήριξη:** Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Δήμητρα Νηφάκου (ΕΦΑΜΕΣ), Αλεξάνδρα Μάρκου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία Σοφού (25η ΕΒΑ)

Ομάδα επίβλεψης: Νίκος Σιδηρόπουλος (πολιτικός μηχανικός, 25η ΕΒΑ), Κλειώ Παπάζογλου (συντη-ρήτρια έργων τέχνης και αρχαιοτήτων, 25η EBA), Μιχάλης Κάππας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ. ΕΦΑΜΕΣ), Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος Β.Μ.Α.Χ.Μ.ΑΕ.Μ. ΕΦΑΜΕΣ), Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολπικός μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ). Π.Ε. Προσωτικό έργου: Αγγελική Γεωργακή (αρχιτέκτων μηχανικός). Ιυντηρήτρια Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Βασιλική Κονταράκη. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Χρήστος Ηλιόπουλος, Δημήτριος Καζάς, Παναγιώτης Καντζάβελος, Κών/νος Λιάπης, Υπόλογοι: Γεωργίος Γόγολας (25η ΕΒΑ), Κωνσταντίνα Γερολύμου (ΕΦΑΜΕΣ). Αιοικητική - Διαχειριστική Υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Δήμητρα Νηφάκου (ΕΦΑΜΕΣ), Αλεξάνδρα Μάρκου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΩΚΝΙΑΣ

ΑΠΟΚΑΙΑΣΙΑΣΗ Γ.Ν. ΑΠΟΤ ΔΗΜΗΓΙΟΤ Ο ΑΝΑΙΑ Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ. Ομάδα επίβλεψης: Νίκος Σιδηρόπουλος (πολιτικός μηχανικός, 25η ΕΒΑ), Κλειώ Παπάζογλου (συντη-

μηχανικός, 25η ΕΒΑ), Κλειώ Παπαζογλού (σύντη-ρήτρια έργων τέχνης & αρχαιοτήτων, 25η ΕΒΑ), Μαρία Αγρέβη (Δρ. αρχαιολόγος25η ΕΒΑ), Κατερίνα Λεπίδου (αρχιτέκτων μηχανικός, 25η ΕΒΑ - ΕΦΑΜΕΣ), Μιχάλης Κάπτας (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Γ.Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ. ΕΦΑΜΕΣ), Αθανάσιος Κατάκος (Προϊστάμενος Τμήματος Συντήρησης ΕΦΑΜΕΣ). **Ιυντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων:** Κατερίνα Τρανάκου, Ευαγγελία Χασάπη, **Εργατοτεχνικό** προσωπικό: Σταυρούλα Κατσιρούμπα, Γρηγόρης Αλέξαγδορς Νίκος Μάσκος Χοήτατος Τουρλάμερα Αλέξανδρος, Νίκος Μάρκος, Χρήστος Τουρλούκης Υπόλογοι: Ιωάννα Μπούμπουκα (25η ΕΒΑ), Μιχάλης Κάππας (ΕΦΑΜΕΣ). Διοικητική – Διαχειριστική Υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία Σοφού (25η ΕΒΑ-ΕΦΑΚ).

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΩΔΩΝΟΣΤΑΣΙΟΥ Ι.Ν. ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διεύθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ.

αρχαιολογός, ΔΙΕυθυντρία ΕΦΑΜΕΣ. Ομάδα επίβλεψης: Γιάργος Τσεκές (αρχαιολόγος, 25η ΕΒΑ). Υπεύθυνος έργου – επικεφαλής ομάδας επίβλεψης: Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ). Ομάδα επίβλεψης: Νίκος Σίδηρόπουλος (πολιτικός μηχανικός 25η ΕΒΑ), Αθανάσιος Κατάκος (Προϊστάμενος Τμήματος Συντήρησης ΕΦΑΜΕΣ). Συντηρητές Έργων (αρχιτέκτων μηχανικός). Συντηρητές Έργων Τέχνης & Αρχαιοτήτων: Ιωάννα Αρμόνη, Γεώργιος Γωγάκος, Αριστείδης Δημόπουλος, Μπαργιώτα Ζωή. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Γεώργιος Κούλης, Σπήλιος Κυριακόπουλος, Αντωνία Παπαγεωργίου, Παπαγεωργίου, Ιωάννης -Κων/νος Σταματόπουλος. Υπόλογος: Μιχάλης Κάππας (ΕΦΑΜΕΣ). Διοικητική – Διαχειριστική Υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία Σοφού (25η ΕΒΑ- ΕΦΑΚ).

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΥΤΑΙΝΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διεϋθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά / Δρ. Λιεϋθυντής

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΚΑΡΥΤΑΙΝΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Δημήτριος Αθανασούλης / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθυντής πρώην 25ης ΕΒΑ, Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά / Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ.

Ομάδα επίβλεψης: Δημήτρης Αθανασούλης, (Δρ. αρχαιολόγος 25η ΕΒΑ), Νικόλαος Σιδηρόπουλος (πολιτικός μηχανικός, 25η ΕΒΑ), Μαρία Αγρέβη (Δρ. αρχαιολόγος, 25η ΕΒΑ), Ελένη Γεωργούλη (αρχιτέκτων μηχανικός, 25η ΕΒΛ), Δική παρτουπ (Δρ. αρχαιολόγος, Προϊσταμένος Τμήματος Β.Μ.Α.Χ.Μ.Α.Ε.Μ. ΕΦΑΜΕΣ). **Π.Ε. Προσωπικό έργου:** Αγγελική Τόγια (αρχιτέκτων μηχανικός), Γεώργιος Καλαντζής (πολιτικός μηχανικός), Αλεξάνδρα Μαγκλάρα (αρχαιολόγος), Μαρία Λέκκα (πολιτικός Αλεξάνδοα μηχανικός), Γεώργιος Καρατζάς (αρχιτέκτων μηχανικός) Εργατοτεχνικό προσωπικό: Χριστίνα Καγιαλάρη Γεωργία Κοκόση, Ευαγγελία Τσαγκάνη, Αγγελική Ιδίδερη, Παναγιώτης Δουληγέρης, Ιωάννα Μικελή, Κωνσταντίνα Παναγούλια, Νικόλαος, Ρηγόπουλος, Χρυσαυγή Σιουρούνη, Ανδριάνα Σκλάβου, Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Χρήστος Μπληγιάννος, Ηλίας Σιψάς, Νικολέτα Γιαννακοπούλου, Κωνσταντίνος Γκλέκας, Ανδρέας Κουρέτας, Βασίλειος Λυμπερόπουλος, Κωνσταντίνος Παναγούλιας,Σπυρίδων Κοκόλης, Γεώργιος Νικολούλιας, Παναγιώτης Νικολούλιας,Σοφία Γαϊτανάρη, Γρηγόριος Γιαννακούρας, Μαρία Μπούρα, Γεώργιος Θανάσας, Παναγιώτα Σταματελοπούλου, Βασίλειος Χίνης, Ελένη Γιαννάκη, Αθανάσιος Καραλιάς. Υπόλογοι: Ευγενία Δόσχορη (25η EBA), Μιχαήλ Πρεβεζάνος (25η ΕΒΑ), Αθανάσιος Κατάκος (ΕΦΑΜΕΣ), Διοικητική - Διαχειριστική Υποστήριξη: Αγγελική Γεωργακοπούλου (ΕΦΑΜΕΣ), Μαρία Σοφού (25η ΕΒΑ), Χρήστος Βενετσάνος (25η ΕΒΑ).

ἑργα στο νομό **μ**εσσηνίας ΕΦΑΜΕΣ / ΛΗ' ΕΠΚΑ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΥΛΙΑΣ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά (Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ), Άννα - Βασιλική Καραπαναγιώτου (Δρ. αρχαιολόγος, Αν. Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ 2012 - 14)

Υπεύθυνος έργου: Δημοσθένης Κοσμόπουλος (αρχαιολόγος)

ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΥΛΟΥ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά (Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ), Άννα - Βασιλική Καραπαναγιώτου (Δρ. αρχαιολόγος, Αν. Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ, 2011 - 14

Υπεύθυνη έργου: Μαρία Κυλάφη (αρχαιολόγος). Επίβλεψη κτηριακών εργασιών - Εποπτεία αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και κατασκευών: Δήμητρα Πίκουλα (πολιτικός μηχανικός, Προϊσταμένη Τμήματος

Ομάδα Επίβλεψης-εκτέλεσης εργασιών:

Αρχαιολόγοι: Δρ. Ευαγγελία Μαλαπάνη, Κατερίνα Τζαμουράνη, Μαίρη Τσουλάκου, Βαρβάρα Κατσιπάνου, Δρ. Ελπίδα Κοσμίδου, Ιωάννα Δαλαμήτρα / Συντηρητές έργων τέχνης και αρχαιοτήτων: Αθανάσιος Κατάκο (Προϊστάμενος Τμήματος Συντήρησης), Αντιγόνη Λεάκου, Ουρανία Κορδαλή ,Αναστασία Καραμάνου, Παναγιώτης Γιαννακόπουλος, Ευγενία Σπάλα, Ειρήνη Τεμπελοπούλου, Σταυρούλα Πολυμενέα / Πολιτικοι μηχανικοί: Θωμάς Ηλιόπουλος, Δημήτρης Πίτσικας / Αρχιτέκτονες μηχανικοί: Δέσποινα Τσιρώνη, Θάλεια Παπουτσάκη

Τσπογράφος μηχανικός: Βασίλης Πάνου. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Σπύρος Κουλαφέτης, Γιάννης Οικονομόπουλος, Αθηνά Καραμπάτσου, Ιάκωβος Κοταράκος, Χρήστος Γεωργόπουλος, Παναγιώτης Χρηστοφηλέας. Υπόλογος: Μαίρη Τσουλάκου, Αυσκητική - Διαχειριστική - Γενική Υποστήριξη: Ελένη Ανδριανοπούλου, Σταυρούλα Κατή, Ανγελική Ιντζέμπελη.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΟΥ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΕΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ "ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΝΕΣΤΟΡΟΣ"

Αιεύθυνση έργων - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση - Κεχαγιά (Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ), Άννα - Βασιλική Καραπαναγιώτου (Δρ. αρχαιολόγος, Αν. Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ, 2011-2014), Ξένη Αραπογιάννη (Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ - 2011).

Διεύθυντρία της πρωηγική επικλ-2011;-Ομάδα Επίβλεψης: Αρχαιολόγοι: Δημοσθένης Κοσμόπουλος, Δρ. Ευαγγελία Μαλαπάνη, Μαρία Ζαχαροπούλου, Ηρώ - Αλεξάνδρα Βαλσαμάκη, Ταξιαρχούλα Μουτζούρη, Ζαχαρούλα Παπαδοπούλου, Πένυ Τσακανίκου, Κατερίνα Σκαδά / Πολιτικοί μηχανικοί: Δήμητρα Πίκουλα (πολιτικός μηχανικός, Προϊσταμένη Τμήματος Α.Ε.Μ.), Αθηνά Μπασιούκα - Πολυχρονιάδου, Μιχάλης Μαρκουλάκης, Αναστασία Ρουμελιώτη / Αρχιτέκτονες μηχανικοί: Σπυριδούλα - Λήδα Κιτσάκη, Δέσποινα Τσιρώνη, Λουίζα Αναγνώστου, Σωκράτης Γαζούλης. Ιουτηρητές έργων τέχνης και αρχαιοτήτων: Αθανάσιος Κατάκος (Προϊστάμενος Ιμήματος Συντήρησης), Ειρήνη Ιεμπελοπούλου, Στρατηγούλα Ράθωση, Ευγενία Σπάλα, Κωνσταντίνα Οικονομόπούλου, Αλέξανδρος Ζώκος, Χασάπη Ευαγγελία, Παναγιώτης Γιαννακόπουλος, Λευτέρης Παπαϊωάννου.

Βασίλης Πανος όσης Χαρμπαλής, Λευτερης Παπαιωάνγου. Τοπογράφος μηχανικός: Βασίλης Πάνου. Εργατοτεχνικό προσωπικό: Θανάσης Χαρμιταλής, Στάθης Θερριός, Νίκος Μαραβελιωτάκης, Σωτήρης Στρατηγόπουλος, Βασίλης Ράλλης, Γιώργος Τριανταφυλλόπουλος, Κώστας Αρβανίτης,Ηλίας Σταύρου, Σταυρούλα Μπισστακού,Πάννης Πράσινος, Αγγελική Παπαδοπούλου, Αναστασία Καλδή, Φωτεινή Τσιαμοτεύσταιλλομ Πέταρος Χρομιτόλος Μιγάλης Αγγελική Παπαδοπούλου, Αναστασία Καλδή, Φωτεινή Σταματελοπούλου, Πέτρος Σκρομπόλας, Μιχάλης Γπανομίχος, Ανδρέας Διακουμής, Χαράλαμπος Φωτόπουλος, Γιάννης Χρονόπουλος, Κώστας Γωργος Δημακάκος, Ευάγγελος Δούβας, Σταύρος Λυρέντζος, Γιώργος Δημητρόπουλος, Διονύσης Αποστολόπουλος, Γιάννης Σκιαθίτης, Αντάνης Κωναταντέλος, Κώστας Μακρής, Δημήτρης Νικόλης, Γιώρρος Σταυρόπουλος, Γιάντης Σκιαθίτης, Αντάνης Κωναταντέλος, Κώστας Μακρής, Δημήτρης Νικόλης, Γιώρος Κουλαφέτης, Μαρίνος Δημητροπολος, Γιάνρος Κουλαφέτης, Μαρίνος Δημητροπολος, Γιάνρος Κουλαφέτης, Μαρίνος Δημητροπολος, Γιάνρος Κουλαφέτης, Γιάργος Μαργαρτόπουλος, Γιάνρος Γιάνους, Παναγιώτης Παναγόπουλος, Γιάνρος Γιάνους, Γιάνογς Δημητροπολος, Γιάντης Γουρδοιοβέλη, Υπόλογοι: Δημητρο Πικουλα, Δημοσθένης Κοσμόπουλος, Διοικητική - Διαχειριστική - Γενική Υποστήριξη: Ελένη Ανδριανοπούλου, Αγγελική Ιντζέμπελη, Νίκος Αντωνόπουλος.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ & ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΗΣ ΛΗ' ΕΠΚΑ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟ ΚΟΡΙΝΘΟΣ - ΤΡΙΠΟΛΗ -ΚΑΛΑΜΑΤΑ & ΚΛΑΔΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ & ΚΛΑΔΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ Γενική εποπτεία και συντονισμός: Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά (Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ, 2014-2016), Άννα - Βασιλική Καραπαναγιώτου (Δρ. αρχαιολόγος, Αν. Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΈΠΚΑ, 2011-2014), Ξένη Αραπογιάννη (Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθύντρια της πρώην ΛΗ ΕΠΚΑ - 2011). Ομάδα επίβλεψης Υποέργου 9 : Δημοσθένης Κοσμόπουλος, (αρχαιολόγος), Δήμητρα Πίκουλα (πολιτικός, μηχανικός, Προϊσταμένη Γμήματος Α.Ε.Μ.), Μαριφίλη Βαλάκα [αρχαιολόγος]. Αρχαιολόγος]

Μαριφίλη Βαλάκα, Ευαχαίολογος), Αρχαίολογοι, Μαριφίλη Βαλάκα, Ευαγγελία Ευαγγελινάρα, Μαρία Στάικου, Λαμπρινή Μπούζα, Χρίστινα Μπάμπη, Ταξιαρχούλα Μουτζούρη, Μαρία Ζαχαροπούλου, Πένυ Τσακανίκου, Βαρβάρα Κατοιπάνου. **Συντηρητές** αρχαιοτήτων & έργων τέχνης: Παναγιώτης Γιαννακόπουλος, Παναγιώτης Κανελλόπουλος, Ελένη Πάρχα, Παναγιώτα Σόμαλη, Στρατηγούλα Γάθωση, Ευγενία Σπάλα, Ειρήνη Τεμπελοπούλου. Ράθωση, Ευγενία Σπάλα, Ειρήνη Γεμπελοπούλου, Αρχιτέκτονας Μηχανικός: Κωνσταντακόπουλος Πέτρος, Εργατοτεχνικό προσωπικό: Κλεάνθης Μητσιώνης, Χρήστος Λαϊνάς, Μιχαήλ Μιταστακός, Ιωάννης Νικολόπουλος, Σταύρος Μπόβης, Παντελεήμων Μιτακιριτζής, Βασίλειος Κωνσταντινίδης, Προκόπιος Τριγάζης, Νικήτας Μωραγιάννης, Κωνσταντίνος Σερεμέτης, Σταυρούλα Τσιάλτα, Σπυρίδων Μπαστακός, Νικόλαος Κόκκινος, Κωνσταντίνος Μουτσιούλας, Βασίλειος Γεωργιστόπουλος, Κωνσταντίνος Δημητρουλόπουλος, Θωμάς Θεοχάρης, Δημήτριος Κλάπας, Σπυρίδων Κουλαφέτης, Βασίλειος Σπυρόπουλος, Πέτρος Σταυρόπουλος, Ηλίας Τζώρτζης, Αναστάσιος Χριστόπουλος, Υπόλογος: Δημοσθένης Κοσμόπουλος. Διοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Σωτηρία Περαχωρίτη, Αλεξάνδρα Μάρκου, Θεοδώρα Τότση, Αγγελική Ιντζέμπελη, Ελένη Ανδριανοπούλου. Σχεδιαστική υποστήριξη: Αντιγόνη Κουτέρη, Βασίλειος Πάνου, Ουρανία Ανδρίανοπούλου, Νικόλαος Βαβλέκας, Αναστάσιος Παπαδόνκωνας

ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ - ΚΟΡΩΝΗ, ΤΜΗΜΑ ΓΕΦΥΡΑ ΤΖΑΝΕ - ΕΞΟΔΟΣ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Δ/νση έργου - εποπτεία - συντονισμός: Ευαγγελία Κεχαγιά (Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Μηλίτση ΕΦΑΜΕΣ

Επικεφαλής ομάδας επίβλεψης: Ευαγγελία Μαλαπάνη (Δρ. Αρχαιολόγος). Αρχαιολόγοι: Νικόλαος Βαβλέκας, Αλεξάνδρα Κωνσταντινίδου. Αρχιτέκτων μηχανικός: Αασίλική Μαυροειδή **Συντήρηση αρχαιοτήτων:** Μαρία Γραμματικού, Στρατηγούλα Ράθωση, Ρένα Τεμπελοπούλου. **Εργατοτεχνικό προσωτικό:** Αριστείδης Αγγελόπουλος, Δημήτρης Αλεβίζος, Ιάκωβος Κοταράκος Αντώνης Μητσιώνης, Ιωάννης Νικολόπουλος, Πανάγιώτης Πάπαδόπουλός, Αγγελική Παπαδοπούλου, Δημήτρης Σερπάνος, Αθανάσιος Τζούνος . **Αποτυπώσεις:** Βασίλης Πάνου (τοπογράφος μηχανικός), Ουρανία Ανδριανοπούλου (σχεδιάστρια). **Διοικητική – Διαχειριστική Υποστήριξη:** Λένα Ανδριανοπούλου, Σωτηρία Περαχωρίτη.

έργο ΔΜΕΕΜΠΚ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΟΥ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΛΟΦΟ ΤΟΥ ΑΝΩ FEKALANOY

Επίβλεψη Κατασκευής νέου στεγάστρου: Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

ἑργα **Π**υλίας ΔΒΜΑ/ΤΔΠΕΑΕ

Διεύθυνση έργων - εποπτεία - συντονισμός : Ευγενία Γερούση (Δρ. αρχαιολόγος, πρώην Προϊσταμένη της ΔΒΜΑ), Νικόλαος Ζίας (Ομότιμος Καθηγητής, Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής Ανάδειξης Κάστρων Πυλίας)

Μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής Ανάδειξης Κάστρων Πυλίας : Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά (Δρ. αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ, Αναπληρώτρια Ποδεδοος λευθύντρια ΕΦΑΜΕΣ, Αναπληρώτρια Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής Ανάδειξης Κάστρων Πυλίας), Δημήτριος Αθανασούλης (Δρ. αρχαιολόγος, Ποιαξ), Δημητριος Ασθοσικής μαρ. αρχαιοτήτων Κυκλάδων), Αιευθυντής Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων), Αθηνά Χριστοφίδου (αρχιτέκτων μηχανικός, Επίτιμη Προϊσταμένη Δ/νσης ΥΠΠΟΑ), Ηλίας Κονίδης (πολτικός μηχανικός ΔΑΒΜΜ), Αιμιλία Μπαικούρου (αρχαιολόγος,

μητονικός Δαναγία Απισταρούο (αρχαιολογός, Επίπμη Προϊσταμένη Δ/νσης ΥΠΠΟΑ) Γραματεία Επιστημονικής Επιτροπής: Ιωάννα Γρηγοροπούλου (αρχαιολόγος ΕΦΑΜΕΣ), Ιωάννα Αγγελοπούλου (αρχαιολόγος ΕΦΑΜΕΣ).

1. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ

Ομάδα επίβλεψης: Ιωάννα Αγγελοπούλου (αρχαιολόγος ΕΦΑΜΕΣ), Δημήτριος Κουβαραζ (αρχιτέκτων μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ), Ευτύχιος Μπιτσάνης (αρχιτέκτων μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ), Αικατερίνη Σκιαδά (αρχιτέκτων μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ), Αικατερίνη Σκιαδά (αρχαιολόγος), Κωνσταντίνος Αγγελόπουλος (πολιτικός μηχανικός), Ελένη Ταβουκτσή (πολιτικός μηχανικός), Σοφία Κίγκα (αρχαιολόγος), Σοφία Σάκκαρη (αρχαιολόγος), Αναστασία Ρουμελιώτη (πολιτικός μηχανικός). **Εργατοτεχνικό προσωτικό**τ Δημήτριος Θεοδωρόπουλος, Ευστάθιος Θεριοίς, Παναγιώτης Κουτσούκος, Ιωάννης Μιτάκας, Γεώργιος Πουλόπουλος, Ιωάννης Μιτάκας, Γεώργιος Ράλλης, Σωτήριος Στρατηγόπουλος, Υπόλογος του έργου: Σταύρος Νηφάκος, Διοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Αικατερίνη Κατσίλα (οικονομολόγος), Στεφανία Σκαρτσή (αρχαιολόγος ΔΒΜΑ), Ηρώ Νικολακέα (αρχιτέκτων μηχανικός ΔΒΜΑ), Αγγελική Κουρτέση (αρχαιολόγος), Αλικη Στεφανούδη (διοικητικός ΔΒΜΑ), Αναστασία Μαρκοπούλου (διοικητικός).

2. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΝΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΠΥΛΟΥ

Ομάδα επίβλεψης: Δημήτριος Κουβαράς (αρχιτέκτων μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ), Κωνσταντίνα - Παρασκευή Δουβόγιαννη (πολιτικός μηχανικός), Κωνσταντίνος Γάντος (αρχιτέκτων μηχανικός), Μαρία - Χρυσούλα Στάικου (αρχαιολόγος). Εργατοτεχνικό προσωπικό: Στάικου (αρχαιολόγος). **Εργατοτεχνικο προσωπικο**: Γεώργιος Γεωργούσης, Ευστάθιος Θερριός, Θεόδωρος Κότσιρας, Λεωνίδας Λυμπερόπουλος, Αναστασία Μαρκοπούλου, Κωνσταντίνος Μουταιούλας, Βασίλειος Ράλλης, Ιωάννης Σακκάς, Κωνσταντίνος Τζεφερεμιναίος, Αθανάσιος Τζούνος, Γεώργιος Γριανταφυλλόπουλος, **Υπόλογος:** Σταύρος Νηφάκος, Ιριανταφυλλοπούλος, **Ιπολογος**: Σταυρος Νηφακός, **Διοικητική - διαχειριστική υποστήριξη**: Αικατερίνη Κατσίλα (οικονομολόγος), Στεφανία Σκαρτσή (αρχαιολόγος ΔΒΜΑ), Ηρώ Νικολακέα (αρχιτέκτων μηχανικός ΔΒΜΑ), Αγγελική Κουρτέση (αρχαιολόγος), Αλίκη Στεφανούδη (διοικητικός ΔΒΜΑ), Αναστασία Μαρκοπούλου (διοικητικός).

3. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ Ομάδα επίβλεψης: Ευτύχιος Μπιπσάνης (αρχιτέκτων μηχανικός ΕΦΑΜΕΣ), Σοφία Σάκκαρη (αρχαιολόγος), Αγγελική Κουρτέση (αρχαιολόγος), Δημήτριος Πίτσικας (πολιτικός μηχανικός). Εργατοτεχνικό προσωτικό : Γεώργιος Βερροιώτης, Γεώργιος Δημητρόπουλος, Κων/ νος Κακούσης, Αναστάσιος Λύγκρης, Αθανάσιος Σαραντόπουλος, Σατήριος Σιρατηγόπουλος, Κων/ νος Τσελίκης, Στυλιανός Ψαλίδας, Παναγιώτης Κουβαρδάς Υπόλογος: Σταύρος Νηφάκος. Διοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη: Αικατρίνη Κατσίλα (οικονομολόγος), Στεφανία Σκαρτσή (αρχαιολόγος ΔΒΜΑ), Ηρώ Νικολακέα (αρχιτέκτων μηχανικός).

ἑργα ΔΑΒΜΜ

1. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΝ

2. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι. Μ. ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑΣ 3. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΕΑΣ ΜΟΝΗΣ ΒΟΥΛΚΑΝΟΥ 4. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΡΟΥΠΑΚΗΔΩΝ -

ΜΟΥΡΤΖΙΝΩΝ 5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΒΡΑΧΩΔΩΝ ΠΡΑΝΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΚΟΡΩΝΗΣ

Διεύθυνση έργων - εποπτεία - συντονισμός - επίβλεψη: Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Μνημείων.

έργο ΔΙΠΚΑ/ΤΔΠΕΑΕ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Επιστημονική Επιτροπή για το έργο «Αποκατάσταση, Επιστημονική Επιτροίη για το εργό «Αποκατασταση αναστήλωση μνημείων και διαμόρφωση, ανάπλαση του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Μεσσήνης»: Πρόεδρος: Πέτρος Θέμελης (Ομότιμος καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης) Μέλη: Βασιλική Πέννα (καθηγήτρια Πανεπιστημίου Γελατοινήσαυ, Τυτόμα Ιστροίας Αρχαιολογίας

Μέλη: Βασιλική Πέννα (καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιπσμικών Αγαθών), Νικόλαος Ζαχαριάς (καθηγητής Αρχαιομετρίας Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιπσμικών Αγαθών), Βασιλική Αργυροπούλου (καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας, Σχολή Γραφικών Γεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών, Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης), Ξενη Αραπογιάννη (Δρ. Αρχαιολόγος, πρώην Προίσταμένη ης ΛΗ' ΕΠΚΑ), Αναστάσιος Τανούλας (αρχιτέκτονας ΥΠΠΟΑ), Διονύσιος Μονοκρούσος(πολιτικός μηχανικός του πρώην ΤΔΠΕΑΕ)

Γραμματέας της Επιτροπής: Κλεάνθης Σιδηρόπουλος (αρχαιολόγος πρώην ΛΗ' ΕΠΚΑ).

S